

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

A KIBERBŰNÖZÉS EGYES ASPEKTUSAI

AZ ONLINE ZAKLATÁS

‘Régen a diákok az órán leveleztek. Gondosan összehajtogatott kis cetliken firkáltak egymásnak üzeneteket: szerelmet vallottak, titkokat meséltek vagy pletykákat terjesztettek. Ma cetlik helyett ugyanezt az interneten teszik, SMS-ben, a Twitteren vagy a Facebookon. Az interneten is pont ugyanaz történik: terjed az információ, formálódik a vélemény, kapcsolatok köttetnek és törnek össze. És ha a sulis udvarán el tud durvulni a játék, miért lenne másképp a virtuális térben?’

/Megan A. Moreno/

Készítette: Mendi-Kozma Laura

Konzulens: Dr. Dobrocsi Szilvia

Szervezeti egység: Büntetőjogi, Büntető eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási jogi Tanszék

Lezárás dátuma: 2016. december 1.

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	4
1. A TÉMA KIJELÖLÉSE.....	6
1.1. A számítógép és az internet terjedése	6
1.2. A kiberbűnözés	8
2. A KIBERBŰNÖZÉS JOGSZABÁLYI HÁTTERE	8
2.1. Alkotmányjog – Alaptörvény	9
2.2. Személyes adatok védelme	10
2.3. Büntetőjog	11
2.4. Kriminológia	15
2.4.1. A kiberbűnözés jellemzői	15
2.4.2. Elkövetők	17
2.4.3. A motivációk	19
3. A ZAKLATÁS	20
3.1. Az online és offline zaklatás összevetése	20
3.2. A zaklatás és a büntetőjog	24
3.3. A zaklató jellegű magatartás	25
3.4. A zaklatás formái	25
3.5. A zaklatás következményei	26
3.6. Alanya, alanyi oldal	26
3.7. Motivációk	26
4. ONLINE DEVIANCIÁK	27
4.1. Fogalom meghatározás	27
4.2. A konkrét zaklatási tevékenységek	28
4.2.1. Flaming	28
4.2.2. Harrassment	29
4.2.3. Denigration	29
4.2.4. Exclusion	29
4.2.5. Impersonation	29
4.2.6. Outing	29
4.2.7. Trickery	29
4.2.8. Cyberstalking	29
4.2.9. Cyberthreats	30

4.2.10. Sexting	30
4.2.11. Mémelés	32
4.2.12. Trollkodás	32
4.2.13. Grooming	32
4.2.14. Az internetes pedofília.....	33
4.3. Segítő szervezetek Magyarországon	35
5. EREDMÉNYEK, KONKLÚZIÓ, MEGOLDÁSI JAVASLAT	36
5.1. Az iskolai előadások során tapasztaltak összefoglalása	36
5.2. Konklúzió - összegzés	40
5.3. Elméleti, gyakorlati és de lege ferenda megoldási javaslatok a problémára.....	41

BEVEZETŐ

A dolgozat bevezető részében a témaválasztás indokait és a dolgozat célját kívánom bemutatni.

2012 óta dolgozom a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál (a továbbiakban: NAIH), ahol közreműködőként részt vettem két tanulmánykötet kiadásában, amelyek a gyermekek biztonságos és jogtudatos internethasználatával foglalkoznak.

A tanulmányok elkészítése során széles körű ismeretre tettem szert a kiberbűnözés egyes aspektusaival, kiemelten az online zaklatások¹ különféle típusaival kapcsolatban. Tekintettel arra, hogy a gyermekek koruknál és érettségükénél fogva veszélyeztetettebb és kiszolgáltatottabb rétegnek minősülnek, így a dolgozatban kifejezetten az őket veszélyeztető online devianciák bemutatására törekedtem.

Álláspontom szerint a leghasznosabb és leghitelesebb információkat az érintettektől lehet megtudni. A NAIH-nál egy gyermekjogi projekt keretében lehetőségem volt és van általános- és középiskolás tanulók számára online devianciákat bemutató előadásokat tartani, melyek során rengeteg személyes tapasztalatot gyűjtöttem a tanulóktól, akik őszintén beszéltek az őket vagy kortársaikat ért online zaklatásról. Ezeket a tapasztalatokat a dolgozat végén kívánom ismertetni.

A dolgozat öt részre tagolódik. Az általánostól az egyedi felé elvet alkalmazva az első rész általános jelleggel mutatja be a számítógépes környezetben elkövetett bűncselekményeket, a második rész az irányadó jogforrásokra fókuszál, a harmadik rész a zaklatás fogalmát ismerteti, a negyedik rész az egyes online devianciákat jellemzi, míg az ötödik részben a személyes tapasztalataim összegzésére, konklúzió levonására, megoldási és de lege ferenda javaslatok ismertetésére kerül sor.

A dolgozat büntetőjogi, kriminológiai és adatvédelmi szemszögből közelíti meg a témát. Tekintettel arra, hogy személyes adatok védelmével foglalkozom, hasznosnak tartottam, hogy az adatvédő szemüvegén keresztül is láttassam a problémát az olvasóval, és kiemeljem a

---

¹A zaklatások kifejezésen ezúttal a devianciák értendők, noha büntetőjogilag a zaklatás más tartalommal rendelkezik.

személyes adatok online térben való védelmének fontosságát, és a felelőtlen adatmegosztás következményének súlyosságát.

Emellett, mivel az online zaklatás bűncselekménynek minősül, elvitathatatlan annak büntetőjogi és kriminológiai vonatkozásainak ismertetése is, ennek megfelelően a dolgozat az elkövető büntetőjogi felelősségre vonásának kérdéseit, továbbá a bűncselekmény elkövetésének körülményeit, kriminológiai aspektusait is részletezi.

Álláspontom szerint a dolgozat a jelenkor társadalmát, különösen a veszélyeztetettebb rétegnek minősülő gyermekek közösségét érintő olyan aktuális és érdekes témát dolgoz fel, amely számomra azért volt különleges, mert egy olyan jelenséget próbál körüljárni, amelyről 'fiatal koránál' fogva nem áll rendelkezésre túl sok valós irodalom és tudományos iratanyag, mondhatni, hogy a tudomány szalad a gyakorlat után, ezért sem egyszerű feladat tudományosan megragadni a probléma lényegét. Ezt a hiányt próbálom pótolni, hiszen én magam is legfőképpen a saját tapasztalataimból, valamint az általam tartott előadásokon a gyermekektől hallott információkból tudtam a legtöbbet meríteni. Természetesen több hasznos irodalmat is felhasználtam, azonban meggyőződésem, hogy akkor a leghitelesebb egy tanulmány, ha annak írója személyes impulzusokat, saját tapasztalatokat és megtörtént eseteket is beleépít a művébe. Tudományos irodalom híján tudományos szavak és megfogalmazások használatára sincs lehetőség, ezáltal azonban a dolgozatban használt kifejezések érthetőek egy laikus és minimális háttértudással rendelkező olvasó számára is.

A kutatásom az elméleti-logikai kutatási módszeren, azon belül is az analízis és dedukció elvén, valamint az empirikus, tapasztalati módszeren alapszik, ezen kívül a dolgozat tartalmaz összehasonlításra alapuló eredményeket valamint leíró és elemző részeket.

A dolgozat célja egyrészt a figyelemfelhívás, másrészt a terjedelmi korlátokra és szakmai igényességre tekintettel az internetes zaklatás legfontosabb jellemzőinek bemutatása.

Fontosnak tartom a társadalom figyelmének felhívását a probléma súlyosságára, hiszen a számítógépet és az internetet szinte mindenki használja, így szükséges tudatosítani az emberekben azt, hogy bárki, bármikor áldozattá válhat. Természetesen nem az a cél, hogy az internet használó állandó rettegésben üljön le a gép elé, és fenntartásokkal és a zaklatók megjelenésétől való félelemmel kapcsolja be a számítógépét, hanem az, hogy tisztában legyen

az internet nyújtotta lehetőségekben rejlő veszélyekkel is, képes legyen kiszűrni a számára káros tartalmakat, és időben felismerje, a nemkívánatos személyek közeledését.

A zaklatások elkerülése érdekében elengedhetetlen a tudatos internethasználatra nevelés. A dolgozat egyes részeiben rávilágítok arra, hogy sok esetben sajnos maga az áldozat is közrejátszik a veszélyhelyzet kialakulásában, hiszen a zaklatók azoknak az információknak és adatoknak a felhasználásával tudnak kapcsolatot kialakítani és fenntartani áldozataikkal, melyeket azok önmaguktól töltöttek fel az internetre. A szextinggelés úgy kezdődik, hogy valaki a róla készült meztelen, félmeztelen fotót önként küldi el másnak. Az internetes pedofília elkövetője a grooming során a különféle közösségi oldalakra és más kép- vagy videó megosztó portálokra feltöltött képek és információk alapján tud szelektálni a számára tetszetős emberek között, és a feltöltött tartalom alapján választja ki áldozatait.

Ezek mind-mind olyan körülmények, amelyekről beszélni kell, amelyeket el kell magyarázni a felhasználók számára. Ha pedig verbális kommunikáció útján nincs lehetőség az ismeretek átadására, fontos és egyben szükségszerű, hogy legyenek olyan könyvek, cikkek, tanulmányok, amelyek bemutatják a veszélyeket.

Mindezekre tekintettel a dolgozat célja tehát az olvasó ismereteinek bővítése, és figyelmének felhívása a probléma aktualitására és súlyosságára, valamint a probléma kezelésére tett elméleti és gyakorlati oldalról megközelített megoldási javaslat kidolgozása.

1. A TÉMA KIJEJELŐLÉSE

1.1. A számítógép és az internet terjedése

A 'Z generáció' világában a technológia gyors fejlődésének, az internet rohamtempóban történő terjedésének köszönhetően egy olyan új nemzedék cseperedik fel, amely szinte tablettal a kezében jön a világra. A három éves kisgyermek nem könyveket lapozgat, hanem felnőtteket megszegyenítő módon kezeli az elektronikus eszközöket, egy ujjal pörgeti az okostelefon, vagy youtube videót keresgél a laptopon. Olyannyira a mindennapi életünk részévé vált az okoseszközök használata és az internet nyújtotta szolgáltatások igénybevétele, hogy a valós emberi interakciók, személyes kontaktusok, 'élő' kommunikációk teljesen háttérbe szorultak. A gyermekek idejük nagy részét a különféle kommunikációs eszközök társaságában töltik, ahelyett, hogy találkoznának egymással, vagy programokat szerveznének

maguknak. Ráadásul manapság a kamaszok nemcsak egy, hanem egyszerre több okos eszközt is használnak. Például telefonálnak internetezés közben.²

Egy 2014-es adat szerint „az ITU (International Telecommunication Union), a Világbank és az Egyesült Nemzetek Szervezete adataiból dolgozó Internet Livestats alapján már 3 milliárdnál is többen interneteznek a világon. Mivel a Föld lakossága 7,2 milliárd körül mozog, ez azt jelenti, hogy tízből kicsit több mint négy ember internetezik.”³

A Központi Statisztikai Hivatal felmérése szerint 2016 márciusáig az internet-előfizetések száma hozzáférési szolgáltatások szerint 8.241.455 volt Magyarországon.⁴

A számítógépnek és az internetnek számos előnye van. Nemcsak az otthonainkban használjuk kényelmi igényeink és szórakozásunk kielégítésére, hanem a munkahelyeken is nagy segítségünkre van, egyszerűsíti a humán munkavégzést, gyorsítja a munkafolyamatokat és az ügyfelek kiszolgálását, csökkenti az adminisztratív terheket. A számítógép és az internet az élet minden területén teret hódított, épp úgy begyűrűzött a közigazgatásba vagy az oktatásba, mint a hadiiparba vagy az egészségügybe.

Az internet nyújtotta lehetőségek tárháza hatalmas, és külön tanulmányokat lehetne írni annak pozitívumairól, azonban jelen dolgozatban az általam választott téma arra irányítja a figyelmet, hogy az online világ nemcsak lehetőségeket, hanem nagy veszélyeket is rejt a felhasználók számára.

„A számítógépek és az internet villámgyors terjedése ugyanis kiváló táptalajt nyújtott a számítógépes környezetben elkövetett bűncselekmények, úgynevezett 'kiberbűncselekmények' kialakulásához. Az elkövetők hamar felismerték a net számukra kedvező tulajdonságait, ráadásul további fontos tényező, hogy a számítógépes környezetben elkövetett deliktumok – a fizikai rongálást kivéve – intellektuális cselekmények. A számítógép, és a hozzá kapcsolódó technikai eszközök kezelése komoly felkészültséget,

---

² vö. Barbara COLOROSO: Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak – Óvodától középiskoláig: hogyan szakíthatja meg a szülő és a pedagógus az erőszak körforgását?. Budapest, Harmat Kiadó, 2014. 249–250.

³ <http://www.bankweb.hu/hany-internet-hasznalo-van-foldon/> (letöltve: 2016. 08. 09.)

⁴ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oni001.html (letöltve: 2016. 08. 12.)

fantáziát, nem csekély logikai készséget követel. Akár a csalás jellegű, akár vagyoni kárt okozó jogsértések is igazi intellektust igényelnek.”⁵

1.2. A kiberbűnözés

A kiberbűnözés tulajdonképpen egy gyűjtőfogalom, a számítógép és számítógépes rendszerek felhasználásával, valamint a számítógépre és hálózatokra elkövetett bűncselekmények összefoglaló definíciója. A kiberbűnözés elkövetéséhez tehát mindenképpen szükség van valamilyen számítógépre, számítógépes rendszerre, továbbá számítógépes hálózatra.

A kiberbűnözés esetében az elkövető és az áldozat között fizikai kontaktus, érintkezés nem jön létre, nem szükséges egy légtérben lenniük, országhatárok választhatják el egymástól a két felet. Sokszor a két fél egyáltalán nem ismeri egymást, sőt sajnos számos esetben az elkövető kiléte kiderítetlen marad.

A kiberbűnözés során az elkövető célja a különféle személyes adatok megszerzése, és ezek birtokában anyagi vagy érzelmi kár okozása, félelemkeltés, megfélemlítés, megalázás elérése. A megszerzendő adat tulajdonképpen bármilyen személyes adat lehet: név, cím, telefonszám, e-mail cím, jelszó, pin kód, fénykép, bankszámlaszám, vagy akár az áldozat szokásaival, mindennapi életvitelével kapcsolatos információ.

2. A KIBERBŰNÖZÉS JOGSZABÁLYI HÁTTERE

A dolgozat büntetőjogi aspektusból közelíti meg a témát, így a büntetőjogra és kriminológiára vonatkozó részek részletesebben kerültek kifejtésre, míg egyéb jogterületek érintőlegesen, kizárólag a releváns fogalmakra és rendelkezésekre fókuszálnak a dolgozatban.

Külön kiemelném, hogy a pályamunka a téma hazai helyzetének bemutatását tűzte ki célul, noha a kiberbűnözés és online devianciák nemzetközi jellege megkérdőjelezhetetlen, a terjedelmi korlátokra tekintettel a dolgozat a nemzetközi jogszabályi háttér⁶, valamint a téma

---

⁵Dr. NAGY Zoltán András: *Bűncselekmények számítógépes környezetben*. Budapest, Ad Librum Kft., 2009. 19.

⁶ - A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) vonatkozó iránymutatása

- Az Európa Tanács 1989. évi 9. számú ajánlása (minimum és fakultatív lista a büntetendő számítógépes bűncselekményekről)

- ETS 185 Az Európa Tanács Egyezménye a számítástechnikai bűnözésről (Budapest, 23.XI.2001.)

- 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről

nemzetközi jellegzetességeinek ismertetésétől eltekint. Nemzetközi elemként néhány felhasznált idegen nyelvű forrás és külföldi megtörtént eset szerepel a dolgozatban.

2.1. Alkotmányjog – Alaptörvény

Magyarország Alaptörvényének VI. cikke alkotmányos alapjogként rögzíti, hogy egyrészt mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák, továbbá, hogy mindenkinek joga van a személyes adatai védelméhez.⁷

A személyes adatok védelméhez való jog olyan információs önrendelkezési jog, amely szerint mindenki önállóan dönthet személyes adatai sorsáról, így többek között annak felhasználásáról vagy nyilvánosságra hozásáról. Személyes adat kizárólag az érintett hozzájárulásával, vagy törvény alapján kezelhető.⁸

Az adatvédelem harmadik generációs emberi jog. Az adatvédelemre vonatkozó szabályok rendszerbe foglalása a magánszféra és szabadság védelmének egyik leghatékonyabb eszközévé vált. Az egyén kapcsolatai leginkább nem fizikai értelemben, hanem a rá vonatkozó adatok formájában van jelen. Ezen adatok kezelésére vonatkozó rendelkezések, garanciák megtartása tulajdonképpen az adatok mögött rejlő személyiség védelmét szolgálja.⁹

A kiberbűnözés során a személyes adatok védelméhez való jog azáltal sérül, hogy az elkövetők különféle személyhez fűződő adatot, így például nevet, felhasználó nevet, jelszót, bankszámlaszámot, pin kódot, és egyéb hasznosítható információt gyűjtenek össze jogellenes tevékenységük eredményeként. A jogellenesség abban mutatkozik, hogy az adatgyűjtés, majd az adok felhasználása az érintett hozzájárulása, sőt tudta nélkül történik.

Az online zaklatások esetében az áldozat magán-és családi élete, jó hírneve kerülhet veszélybe, ha például kompromittáló fényképfelvételek kerülnek fel róla az internetre, vagy az elkövető folyamatosan zaklató üzeneteket küldözget az áldozat e-mail címére, vagy sértő megjegyzéseket közöl a közösségi oldalon az áldozat nyilvános idővonalán.

---

⁷ Magyarország Alaptörvénye VI. cikk (1)–(2)

⁸ SZABÓ Zsolt: *Tanszéki tanulmány az alkotmányjogi záróvizsgálathoz (5. átdolgozott kiadás)*. Budapest, Patrocinium, 2016. 228.

⁹ SÁRI János – SOMODY Bernadette: *ALAPJOGOK, Alkotmánytan II. (4. átdolgozott kiadás)*. Budapest, Osiris Kiadó, 2008. 133.

Ebben az esetben az áldozat Alaptörvényben biztosított, a magánszférája védelméhez, a magánéletének és mindennapi életének zavartalanságához és háborítatlanságához fűződő alkotmányos alapjoga sérül.

2.2. Személyes adatok védelme

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 3. § 2. pontja határozza meg a személyes adat fogalmát, mely szerint: „személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adataból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”. A 3. § 3. pontja szerint „különleges adat: a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat, az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat.”¹⁰

Az online zaklatás során az elkövető az interneten közzétett személyes adatok alapján választja ki az áldozatát. „A virtuális világban másként viselkedik a felhasználó, mint a való életben, olyan adatokat tesz közzé, amelyek megosztására egészséges öntudattal kellene nemet mondania – amire egyébként a való világban vélhetően határozottan nemet is mond.”¹¹

Sok esetben a különféle közösségi oldalakra feltöltött fénykép 'segít' az elkövetőknek. Manapság a fiatalok online élik életüket, minden apró részletet közölnek magukról, nevüket, telefonszámukat, tartózkodási helyüket, azt hogy milyen drága telefont vásároltak, hova mennek nyaralni, mekkora medencéjük van az udvaron, kivel vannak kapcsolati viszonyban. Ezek mellett szöveges vagy képi formában kifejezésre juttatják érzelmeiket, hogy dühösek, boldogok, csalódottak, szomorúak, vagy szerelmesek. Az elkövetők egy teljes jellemrajzot, profilt tudnak létrehozni ezekből az információkból. Sokkal könnyebben férköznek mások bizalmába, ha olyan témáról kezdeményeznek beszélgetést, amiről tudják, hogy az érintett érdeklődési körébe tartozik. Az ismeretségi kör feltérképezésével pedig megszarnolni, vagy megfenyegetni is könnyebb az áldozatokat, ha például azért kér az elkövető még több

---

¹⁰ Infotv. 2–3. §

¹¹ CSEPELI György, DEMETROVICS Zsolt, KORONCZAI Beatrix, RÁCZ Bence, SZABÓ Endre Győző, SZABÓ György, SZÉKELY István, TALYIGÁS Anikó, TALYIGÁS Judit, TURCHÁNYI Géza, VAJDA Zsuzsanna, Z. KARVALICS László: *Az Internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében*. Budapest, Scolar Kiadó, 2010. 49.

meztelen képet, mert azzal fenyegetőzik, hogy az addigiakat elküldi az áldozat osztálytársainak.

2.3. Büntetőjog

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 423. § (5). bekezdése határozza meg a büntetőjogi értelemben vett adat fogalmát, amely szerint: „adat: információs rendszerben tárolt, kezelt, feldolgozott vagy továbbított tények, információk vagy fogalmak minden olyan formában való megjelenése, amely információs rendszer általi feldolgozásra alkalmas, ideértve azon programot is, amely valamely funkciónak az információs rendszer által való végrehajtását biztosítja.”¹²

A téma szempontjából a lentebb kifejtett bűncselekmények ismertetését tartom fontosnak.

A Btk. 423. §-a fejt ki az *információs rendszer vagy adat megsértése* bűncselekményét, amely szerint: „(1) Aki információs rendszerbe az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés megsértésével vagy kijátszásával jogosulatlanul belép, vagy a belépési jogosultsága kereteit túllépve vagy azt megsértve bent marad, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Aki a) az információs rendszer működését jogosulatlanul vagy jogosultsága kereteit megsértve akadályozza, vagy b) információs rendszerben lévő adatot jogosulatlanul vagy jogosultsága kereteit megsértve megváltoztat, töröl vagy hozzáférhetetlenné tesz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (3) A büntetés büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény jelentős számú információs rendszert érint. (4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt közérdekű üzem ellen követik el.”

– A bűncselekmény tárgya

A bűncselekmény jogi tárgya az információs rendszerek megfelelő működése, a tárolt adatok hitelessége, titokban maradása. A bűncselekmény elkövetési tárgya az információs rendszer és a benne lévő adatok.

---

¹² Btk. 423. § (5). bekezdés

- Elkövetési magatartás
  - Információs rendszerbe történő jogosulatlan belépés.
  - A bűncselekmény második fordulata csupán eredményt tartalmaz: az információs rendszer működésének jogosulatlan akadályozása.
  - A bűncselekmény harmadik fordulata az adat megváltoztatása, törlése vagy hozzáférhetetlenné tétele.

- A bűncselekmény alanya
A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki kizárólag szándékosan követheti el a bűncselekményt.

- Minősített esetek
Súlyosabban büntetendő a cselekmény, ha jelentős számú információs rendszert érint, és még súlyosabban, ha közérdekű üzem ellen követik azt el.

- Rendbeliség
A bűncselekmény rendbelisége az informatikai rendszerek számához igazodik.

A Btk. 424. §-a rendelkezik az *információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása* bűncselekményéről, mely szerint: „(1) Aki a 375. vagy a 423. §-ban meghatározott bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő a) jelszót vagy számítástechnikai programot készít, átad, hozzáférhetővé tesz, megszerez, vagy forgalomba hoz, illetve b) jelszó vagy számítástechnikai program készítésére vonatkozó gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit más rendelkezésére bocsátja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Nem büntethető az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény elkövetője, ha – mielőtt a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges vagy ezt megkönnyítő jelszó vagy számítástechnikai program készítése a büntető ügyekben eljáró hatóság tudomására jutott volna – tevékenységét a hatóság előtt felfedi, az elkészített dolgot a hatóságnak átadja, és lehetővé teszi a készítésben részt vevő más személy kilétének megállapítását. (3) E § alkalmazásában jelszó: az információs rendszerbe vagy annak egy részébe való belépést lehetővé tevő, számokból, betűkből, jelekből, biometrikus adatokból vagy ezek kombinációjából álló bármely azonosító.”¹³

---

¹³ Btk. 424. §.

– A bűncselekmény tárgya

A bűncselekmény jogi tárgya az információs rendszerek megfelelő működése, a tárolt adatok hitelessége, titokban maradása. Az elkövetési tárgy: a 375. § vagy a 423. §-ban meghatározott bűncselekmény elkövetéséhez szükséges vagy ezt könnyítő jelszó, számítástechnikai program, valamint ezek készítésére vonatkozó gazdasági, műszaki, szervezési ismeret.

– A bűncselekmény elkövetési magatartása

- Jelszó vagy számítástechnikai program készítése, átadása, hozzáférhetővé tétele, megszerzése vagy forgalomba hozatala;
- Jelszó vagy számítástechnikai program készítésére vonatkozó gazdasági, műszaki, szervezési ismeret másnak rendelkezésére bocsátása

– A bűncselekmény alanya

A bűncselekmény alanya bárki lehet. Viszont a b.) pontban megjelölt cselekmény alanya csak az lehet, aki rendelkezik az adott gazdasági, műszaki, szervezési ismeretekkel. A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el. A törvényi tényállás célzatot is tartalmaz, amely szerint az elkövető, vagy egy másik személy a 375. vagy a 423. §-ban meghatározott bűncselekményt elkövesse.

– Rendbeliség

A bűncselekmény rendbelisége az információs rendszerek számához igazodik.

A Btk. 219. §-a rendelkezik *a személyes adattal való visszaélés* bűncselekményéről, mely szerint: „Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével haszonszerzési célból vagy jelentős érdeksérelmet okozva a) jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel, vagy b) az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti.

A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a személyes adattal visszaélést különleges adatra követik el. A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha személyes adattal visszaélést hivatalos személyként vagy köz megbízatás felhasználásával követik el.”¹⁴

– Jogi tárgy

A sértett személyes adatai megőrzéséhez fűződő személyiségi joga.

A személyes adat meglehetősen tág kategória, hiszen a korábban leírtak szerint beleértendő mindaz, ami különösebb magyarázat nélkül eleve személyes adatnak minősül, illetve ide tartozik az ilyen információkból levonható következtetések is, amelyek kifejezetten és egyénspecifikusan az adott személyre vonatkoznak.

– Elkövetési magatartás

Személyes adattal való visszaélés, ami egy gyűjtőfogalom, a tényállás keretjellegű. A bűncselekmény törvényi rendelkezések megszegésével valósul meg.¹⁵

– Alap és minősített esetek

A cselekmény alapesete vétség, és feltétele, hogy az elkövetés jelentős érdeksérelmet okozzon. Súlyosabbnak minősül annak a cselekménye, aki a visszaélést különleges személyes adatra követi el. Különleges személyes adatnak minősül a korábban leírtaknak megfelelően például a természetes személy faji eredetére, pártállására, vallására, szexuális életére, vagyoni helyzetére, egészségi állapotára vonatkozó adat. További minősített esetként már büntettnak minősül, aki hivatalos személyként, köz megbízatás felhasználásával vagy jogtalan hasznoszerzés céljából tanúsítja a fent részletezett magatartások bármelyikét.

– Alanyi oldal

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, tettese pedig leginkább adatkezeléssel, adatok feldolgozásával foglalkozó személy lehet, azonban kizárólagosság nem érvényesül, ugyanis bármely vétőképes személy válhat elkövetővé.

---

¹⁴ Btk. 219. §

¹⁵ FEHÉR Lenke, HORVÁTH Tibor, LÉVAY Miklós: *Magyar Büntetőjog – különös rész (1. kötet)*. Budapest, KJK–KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005. 155.

2.4. Kriminológia

2.4.1. A kiberbűnözés jellemzői

Dr. Nagy Zoltán András a számítógépes környezetben elkövethető bűncselekményeket az alábbiak szerint jellemzi:

- A bűncselekmények körének meghatározhatatlansága
- A jogsértések tömegessége
- A tömegességből, és további tényezőkből adódó jelentős kárérték
- A tömegességből, a jelentős kárértékből, és további tényezőkből adódó veszélyesség.¹⁶

A szerzővel egyetértve a felsorolást alátámasztandó az alábbi megállapítások tehetőek:

A számítógépes környezetben elkövetett bűncselekménytípusok számosítása lehetetlen feladat elé állítaná az arra vállalkozót, hiszen ez a kör a számítástechnika fejlődésével, a számítógépek mindennapi életünkben történő egyre nagyobb térhódításával fokozatosan bővül. Ma már az élet szinte minden területén alkalmaznak számítógépes rendszereket, míg korábban a bűncselekmények inkább anyagi kár okozására irányultak.¹⁷

Manapság már számítógépes rendszerrel irányíthatóak a közlekedési lámpák, vagy egyes egészségügyben használt gépek, ha tovább gondoljuk nem nehéz kitalálni milyen súlyos károkat lehet okozni, ha ezen rendszerek irányítása illetéktelen kezekbe kerül. A bűncselekmények körének meghatározását nehezíti a – a korábban jelzettek szerint – a számítástechnika gyors fejlődése, a különféle funkciók bővülése, a technológiai vívmányok terjedése, a hagyományos és új típusú bűncselekmények egy időben történő megjelenése, továbbá a fentebb említett tény, miszerint az élet minden területe irányítható számítógépes rendszerekkel.

Korábban már utaltam rá, hogy a számítógép, a számítógépes rendszerek, a hálózatok és az internet rohamos terjedése kedvezett a bűnözőknek is, hiszen egy, a korábbiaktól teljesen új és elérő területet találtak maguknak bűnözői szándékaik megvalósítására. A számítógépnek és

---

¹⁶ NAGY i. m. 21–34.

¹⁷ Az első számítógépen elkövetett bűncselekmény 1959-re datálható, amikor az amerikai Walston and Co. alelnöke hamis lyukkártyák segítségével 250.000 USD-t sikkasztott.

az internetnek köszönhetően az egyes pusztító programok, vírusok, futótűzként terjednek az interneten, nap, mint nap születnek új vírusok, megbecsülni is nehéz a számukat. A másik nagy veszélyforrást a spamek, vagyis a kérértlen elektronikus kereskedelmi küldemények jelentik. Akinek van e-mail fiókja, annak szinte biztos, hogy napi, heti rendszerességgel, folyamatosan érkeznek reklám tartalmú kérértlen e-mailek. Ezenkívül széles körben elterjedtek az egyes kémprogramok is, melyek a számítógépeken tárolt adatokat gyűjtik be. Végül mindenképpen meg kell említeni a számítógépes környezetben megvalósuló szerzői jogi jogsértések sokaságát, és az online térben zajló fájlcsere folyamatokat.

Manapság az információ már nemcsak hatalom, hanem érték is, ezért nagyon fontosak az annak védelmére tett biztonsági intézkedések. A kiberbűnözés mára a legnagyobb gazdasági kárt okozó bűncselekmények közé emelkedett. 2011-ben az általa okozott kár elérte a 400 milliárd dollárt. Egy információ megszerzésével átlagosan 130-150 dollár kárt okoznak a bűnözők.¹⁸

A bűncselekmények körének meghatározhatatlansága, a jogsértések tömegessége, és az abból származó jelentős kárérték együttesen tovább fokozzák a számítógépes bűncselekmények társadalomra való veszélyességét.¹⁹

A kiberbűnözés további jellemzői:

A számítógépes bűnözés egyik legjellemzőbb tulajdonsága a *gyorsaság* és ezzel szoros összefüggésben a bűnözés *nemzetközi jellege*, hiszen az elkövetők az internetet és a különféle számítógépes rendszereket, hálózatokat felhasználva néhány kattintással ország határokat átvélve tudnak adatokat begyűjteni, számítógépeket megfertőzni, vagy számítógépes rendszereket feltörni és használhatatlanná tenni.

Annak ellenére tehát, hogy az egyes bűncselekmények elkövetésének előkészületi szakasza komoly technikai, elméleti és gyakorlati felkészülést igényel, a jogellenes cselekmény

---

¹⁸Képviselői Információs Szolgálat: Elektronikus információbiztonság, Infojegyzet, 2013/7. (2013. 03. 12.) http://www.parlament.hu/documents/10181/59569/Infojegyzet_2013_7_elektronikus_informaciobiztonsag.pdf/a10df6f0-c776-43dd-8f4f-798a19ff9458 (letöltés: 2016. 08. 16.)

¹⁹Egyes uniós becslések szerint naponta mintegy 150 ezer számítógépes vírus kering a világhálón, és körülbelül ugyanennyi számítógép meg is fertőződik. A legtöbb támadás az úgynevezett fejlett világ ellen olyan országok szolgáltatóin keresztül érkezik, amelyek nem működnek együtt az információ megosztásban, ezért az informatika fejlettsége miatt ma már 'akár egy afrikai sátorból is' érkezhethet komoly támadás a különböző védett rendszerek ellen.

kifejtésére és ezzel az eredmény realizálására néhány másodperc is elegendő lehet. A gyorsaságot fokozza, hogy az elkövetők folyamatosan egyre nagyobb tudásra és tapasztalatra tesznek szert, így a korábban még időigényes folyamatok rutinszerűvé válnak.

A számítógépes bűnözés terjedését segíti elő, és megakadályozását, valamint felszámolását gátolja a jelenségre jellemző *magas látencia*. A bűncselekmények nagy része az áldozat előtt is rejtve marad, hiszen sokszor észlelhetetlen, ha valakinek feltörik a számítógépét, és adatokat gyűjtenek be róla. A másik nagy probléma, hogy a sértetti kör egy része kifejezetten hátrányos helyzetbe kerülne, ha kiderülne, hogy feltörték a biztonsági rendszerét. Például egy banknak egyáltalán nem áll érdekében, sőt kifejezetten káros lenne rá nézve, ha az ügyfelek tudomást szereznének például egy sikeres hackertámadásról, éppen ezért nem is jelentik ezeket a jogsértéseket tovább fokozva ezzel a látenciát. Mindezek mellett ráadásul az elkövetők felfedésének is alacsony az esélye, hiszen általában nem tartózkodnak az elkövetés helyszínén, az egyes akciókhoz nincs szükségük külső segítségre, így a kommunikációs csatornákon könnyedén és nyomtalanul eltűnhetnek.

További fontos jellemzője a számítógépes bűnözésnek, hogy az elkövetéshez nagyfokú háttértudásra, szakismeretre, megfelelő színvonalú képzettségre van szükség. Sok esetben komoly felkészülést igényel egy-egy akció, melyhez alapos elméleti tudás szükséges. Az elkövetők gyakorta csoportokba szerveződve követik el a bűncselekményeket, mely során jól körülhatárolt feladatkiosztás, és szervezett végrehajtás jellemzi a csoport működését.²⁰

2.4.2. Elkövetők

A kiberbűncselekmények elkövetéséhez alapvető feltétel a számítógépes környezet megléte, a számítógépes rendszerek, hálózatok, és az internet felhasználása. Az elkövető a számítógépet használó személy, aki a számítógépet, és az azon lévő rendszereket, hálózatokat, i illegális célokra használja fel.

Ennek megfelelően az elkövetővé váláshoz az alábbi feltételek konjunktív fennállása szükséges:

- Az elkövető megfelelő szintű tudása a technikai eszközök használatához és kezeléséhez.

---

²⁰vö. SZEGEDINÉ Lengyel Piroska: *Számítógépes bűnözés avagy fiatalok a cyber térben, Hadmérnök V. évfolyam 2. szám*, 2010. június, http://hadmernok.hu/2010_2_szegedine1.pdf (letöltés: 2016. 08. 16.)

- A számítógéphez való közvetlen hozzáférés lehetősége.²¹

Álláspontom szerint az elkövetők legésszerűbb csoportosítását az általuk elkövetett cselekmények alapján lehet elvégezni:

- *Hacker*: A hacker eredetileg a számítógépes rendszerek hibáinak korrigálásával és ez által a rendszer fejlesztésével foglalkozó magas szintű számítógépes tudással rendelkező személy, akit a média tüntet fel helytelenül bűnözőként.
- *Cracker*: Az előzőekkel ellentétben a cracker esetében kizárólag jogellenes tevékenységről beszélhetünk. Céljuk a számítógépes rendszerek rongálása, adatok jogellenes gyűjtése, illetve különféle szoftverek kódjának megváltoztatása annak szabad másolása és terjesztése érdekében.
- *Phreaker*: A 'phone phreak' kifejezésből ered, a telekommunikáció szakemberei, akik távközlési berendezések programjait írják át, azért, hogy ingyen mobilozzanak vagy internetezzenek, bármilyen mobiltelefont képesek átprogramozni.
- *Vírusíró*: A vírusírók a legkártékonyabb csoportok, akik különféle vírusokat írnak azért, hogy betörjenek más magánszámítógépébe. Legfőbb céljuk a károkozás.
- *Script-kiddie*: A hackerekhez képest kisebb tudású számítógép-buherátorok, akik leginkább honlapok feltörésével és megváltoztatásával foglalkoznak.²²
- *Kalóz*: Az egyes szoftverek védelmi rendszereit feltörő személyek, akik aztán ezen szoftvereket terjesztik.
- *Cypherpunk*: Céljuk olyan számítógépes programok terjesztése, melyek segítségével bárki adatait erős kódolással tudja levédeni.
- *Anarchista*: Erkölcsileg kétes megítélésű információkat terjesztő személyek.²³

---

²¹ Dr. BALOGH Zsolt György: *Jogi informatika*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 1998. 279.

²² KAZÁRI Csaba: *Hacker, cracker, warez – A számítógépes alvilág titkai*. Budapest, Computer Panoráma, 2003. 18–21.

- *Identitáslopó*: Célja más személyiségének ellopása és azzal való azonosulás, melyhez eszközül idegen emberek személyes adatainak jogellenes megszerzése szolgál.²⁴

A felsorolásból is kitűnik, hogy a kiberbűncselekményeknek számos fajtáját különböztethetjük meg az elkövetési cselekmény szerint. De vajon mi motiválja ezeket a bűnözőket?

2.4.3. A motivációk

A fenti definíciókból és a korábban leírtakból jól látszik, hogy különféle tényezők motiválják az elkövetőket. Kutatásaim és személyes tapasztalataim alapján a leggyakoribb indokok a következők:

- *Hatalomvágy*: A hackerkedés egyik legjellemzőbb indítéka az erőfitogtatás, a rendszer, a feladat, és a rendszert kitaláló ember feletti hatalom érzékeltetése.
- *Hírnév*: A hackereket kifejezetten motiválja, ha más hackerek tudomást szereznek a tevékenységükről, kiváltképpen, ha az ismertség elismeréssel is párosul.
- *Tudásvágy*: Az elkövetők egyik fontos jellemzője a folyamatos tanulás, és az újdonságok megismerése és kipróbálása. Kihívásként fogják fel a hacker körökben terjedő újítások és megvalósítási lehetőségek elsajátítását és használatát.
- *Figyelemfelhívás*: Gyakran előfordul az, hogy az elkövető a rendszer feltörésével annak hiányosságaira kívánja felhívni a mulasztó figyelmét. Például megváltoztatja egy honlap nyitó oldalát és egy ábra segítségével a rendszer hibájára mutatva próbálja elérni, hogy az korrigálásra kerüljön.
- *Hírnév rontása*: Az előző bekezdésben foglaltakkal ellentétben, ez esetben az elkövető kifejezett célja éppen arra irányul, hogy egy általa – tulajdonképpen bármilyen oknál

---

²³vö. Mezey Nándor: A számítógépes bűnözés (Szakdolgozat), 2007., http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mezey_nandor-szamitogepes_bunozes%5Bjogi_forum%5D.pdf (letöltés: 2016. 08. 18.)

²⁴ vö. Peter WARREN & Michael STREETER: *Az internet sötét oldala – Vírusírók, adatrablók, hackerek és amit tehetünk ellenük.* Budapest, HVG Kiadói Rt. 2005. 164.

fogva – kiszemelt cég, vállalat, intézmény, stb. jó hírnevét és tekintélyét aláásva tudassa a nyilvánossággal, hogy milyen könnyen támadható a célba vett szervezet által használt biztonsági rendszer, vagy számítógépes hálózat.

- *Károkozás:* Az egyik legtipikusabb motiváció a szándékos károkozás, amelynek sokféle kiváltó oka lehet, mint például egy korábban elszenvedett sérelem, bosszúvágy, vagy mondjuk egy konkurens cég háttérbeszorítása.
- *Információgyűjtés:* Vannak olyan elkövetők, akik azért törnek fel számítógépes rendszereket, hogy számukra hasznosítható információkhoz jussanak. Ezt követően a begyűjtött adatokat további információkra, vagy pénzre cserélik.
- *Pénzkeresés:* Manapság nem ritka, hogy egyes vállalatok saját rendszereik tesztelése céljából hackereket alkalmaznak, akiknek az a feladatuk, hogy hibákat, biztonsági rést keressenek a vállalat belső rendszerein, hálózatain, és a biztonság fokozása és maximalizálása érdekében korrigálják azokat.

A fent említett motivációk akár önállóan, akár egymás mellett is érvényesülhetnek egy-egy hacker támadás során. Általában azért megfigyelhető a motivációk kombinációja, hiszen egyik-másik igen szoros kapcsolatban áll egymással, szinte feltételezik egymást.

3. A ZAKLATÁS

A fentiek alapján látható, hogy a kiberbűnözés fogalmi rendszerébe számos számítógépen elkövetett bűncselekmény tartozik, amelynek mindössze egy kisebb részét képezi csak az általam választott kibermegfélemlítés vagyis *cyberbullying* jelensége, melyet és melynek további altípusait a dolgozat következő részeiben mutatok be.

Az általánostól az egyedi felé haladva, először az online zaklatás jellemzőit, tendenciáit ismertetem, majd azt követően részletezem az egyes zaklatási formák jellegzetességeit.

3.1. Az online és offline zaklatás összevetése

„Régen a diákok az órán leveleztek. Gondosan összehajtogatott kis cetliken firkáltak egymásnak üzeneteket: szerelmet vallottak, titkokat meséltek vagy pletykákat terjesztettek.

Ma cetlik helyett ugyanezt az interneten teszik, SMS-ben, a Twitteren vagy a Facebookon. Az interneten is pont ugyanaz történik: terjed az információ, formálódik a vélemény, kapcsolatok köttetnek és törnek össze. És ha a sulis udvarán el tud durvulni a játék, miért lenne másképp a virtuális térben?”²⁵

A fejezetet azért kezdtem Megan A. Moreno idézetével, mert rendkívül jól illusztrálja azt, miszerint a hétköznapi offline zaklatás és annak online változata között számos hasonlóság fedezhető fel – például, hogy az elkövető célja mindkét esetben az áldozat megfélemlítése, magánéletébe, mindennapi életvitelébe történő önkényes beavatkozása, háborgatása, a zaklatás mindkét esetben megvalósulhat rendszeres vagy tartós jelleggel –, és közben mégis vannak a két jelenséget egyértelműen elhatároló körülmények.

A munkám és a kutatás során szerzett tapasztalatok alapján úgy vélem, hogy az internetes és a való életben történő zaklatási forma közti lényeges különbségek az alábbiakban fogalmazhatóak meg:

- *Személyes kontaktus hiánya:* Online zaklatás esetén nincs személyes kontaktus a felek között, nem szükséges egy időben egy helyszínen fizikailag jelen lenniük, az elkövető a számítógépet és az internetet felhasználva kutatja fel és választja ki áldozatát, akivel lehet, hogy korábban soha nem találkozott, és nem is fog találkozni, erre nincs is szüksége a bűncselekmény elkövetéséhez. Köztudott tény és magyarázatra sem szorul, hogy – akár zaklatásról, akár egy negatív megjegyzésről, bírálatról legyen szó – az emberek szemtől szembe kevésbé mondanak sértő, bántó dolgot a másoknak, mint interneten, vagy SMS-ben. Sokkal nehezebb személyesen azt mondani valakinek, hogy ‘buta vagy’, mint leírni üzenetben. Az online térben azonban felszakadnak a gátlások, bátrabbakká, merészebbekké válnak az elkövetők.
- *A zaklatás színtere:* Az online zaklatás esetében az elkövető a különféle társkereső oldalakon, közösségi oldalakon, chat szobákban, e-mail levelező rendszereken keresztül tudja kiválasztani és háborgatni áldozatát.

---

²⁵Megan A. MORENO: *Szex, drogok, Facebook – Internet használati kalauz szülőknek.* Budapest, Móra Könyvkiadó, 2015. 94.

- *Anonimitás:* Az internetes zaklatás egyik legnagyobb ‘előnye’, hogy az elkövetőnek nem szükséges felfednie személyiségét, nevét, vagy arcát. Akár hosszú időn keresztül is képes úgy zaklatni áldozatát, hogy róla semmilyen információ nem deríthető ki rendőrségi közreműködés nélkül – és sok esetben sajnos amellet sem. Éppen ezért választják az elkövetők az online tér nyújtotta lehetőségeket, hiszen így nagyobb eséllyel ússzák meg büntetlenül tetteiket. Álprofilok létrehozásával, álnevek, álfényképek felhasználásával kezdeményeznek kapcsolatfelvételt gyanútlan áldozataikkal. Az anonimitás lehetősége szoros kapcsolatban áll a gátlások felszakadásával és az elkövetők merészségével.

- *Kapcsolatfelvétel módja:* A fentebb említetteknek megfelelően az áldozattal való kapcsolatfelvétel módja is más online zaklatás esetében, hiszen minden nagyobb erőfeszítés nélkül, a számítógép előtt ülve pár kattintással rá lehet keresni az áldozatok profiljaira, és néhány percen belül kezdeményezhető a kapcsolatfelvétel. Az, hogy mennyire könnyű valakivel felvenni online a kapcsolatot, és hogy mennyire lesz sikeres a kapcsolatfelvétel, nagyban függ attól, hogy az elkövető milyen adatokat ismer az áldozatról, illetve, hogy az áldozat mennyire tudatos internethasználó, és milyen adatvédelmi beállításokat alkalmaz az egyes profiljai esetében. Például e-mail levelező rendszerek esetében, ha ismert az áldozat e-mail címe, és nem használ levélszűrő alkalmazást, könnyedén küldhető számára kéretlen levél. A közösségi oldalak esetében, ha az áldozat profilja teljesen nyilvános, és nem használja azon adatvédelmi beállításokat, melyekkel korlátozhatja, hogy ki léphet vele kapcsolatba, bármely, a közösségi oldalon regisztrált tag könnyedén írhat neki privát üzenetet, vagy kommenteket fűzhet a képeihez, sőt korlátozás nélkül posztolhat bármit az üzenő falára.

- *Nyilvánosság:* Amennyiben az internetes zaklatás például olyan közösségi oldalon valósul meg, amely több ezer taggal rendelkezik, az elkövető nagyobb fokú megaláztatottságát szolgálja, ha az általa tett zaklató megjegyzéseket, kommenteket nemcsak az áldozat, hanem mondjuk az áldozat összes ismerőse is látja. Ezzel ugyanis sokkal nagyobb megaláztatásban részesítheti kiszemeltjét, mintha privát üzenetekkel árasztja el, vagy a való életben személyesen inzultálja, amit lehet, hogy csak az áldozat, vagy maximum egy-két ember hallana. Éppen ezért a közösségi oldalak kiváló terepet szolgáltatnak a nyilvános zaklatásnak és megaláztatásnak.

- *Az információ megszerzésének könnyedsége:* Megfigyelhető, hogy az interneten – legyen szó felnőttől vagy gyermektől – sokkal könnyebben tárulkoznak ki a felhasználók, mint a valóságban. Rengeteg, a személyükhöz fűződő adatot szolgáltatnak ki magukról, amiből könnyen összeállítható egy profil róluk. Mit szeretnek csinálni, hol töltik a szabadidejüket, hol tartózkodnak éppen, hol vásárolnak. Sokan meggondolatlanul és irreális mennyiségben töltenek fel magukról képeket, posztolnak nevet, lakcímet, születési dátumot vagy éppen e-mail címet vagy telefonszámot.
- *Időtartam:* Amint azt korábban jeleztem, az online és offline zaklatás is megvalósulhat rendszeres és tartós jelleggel is, azonban az magától értetődő, hogy az elkövető számára sokkal egyszerűbb a számítógépről írogatni, mint személyesen találkozni az áldozattal. Az internetre akár a számítógépén akár a mobiltelefonján bármikor, a nap bármely időszakában könnyedén felcsatlakozhat, és küldözgetheti akár 24 órán keresztül az üzeneteit, míg személyesen ritkábban van lehetősége inzultálni áldozatát.
- *Enyhébb szankció:* Az online térben, ha valaki vét a közösségi normák ellen, maximum azzal szankcionálja a virtuális közösség, hogy kizárja a csoportjából a normaszegőt. Ezzel szemben a való életben rajtakapott zaklató ennél súlyosabb büntetésre számíthat.

A következő táblázat a hagyományos és az internetes zaklatást hasonlítja össze²⁶

	Internetes zaklatás	Hagyományos zaklatás
Általános vonások		
A zaklatás szemtől szemben történik, és tettlegességig fajulhat.		X
A zaklatás bármely napszakban és bárhol előfordulhat.	X	
A megalázó információ széles körben, gyorsan terjeszthető.	X	
Ismétlődő, erőszakos viselkedés, cselekedetek.	X	X
Nincs közvetlen visszajelzés az áldozattól.	X	
A zaklatás jellemzői		

²⁶ MORENO i. m. 95.

A zaklató nem törődik a következményekkel.	X	X
A zaklató kevésbé érez büntudatot (mivel nem látja áldozatát).	X	
A zaklató személye titokban maradhat.	X	
A zaklató kevésbé tart a büntetéstől.	X	
A zaklatás hatása az áldozatra		
Pszichológiai sérülés.	X	X
Szorongás, félelem a zaklatóval történő találkozástól.	X	X
Depresszióra, alacsony önértékelésre való hajlam.	X	X
Kevesebb barát, beilleszkedési nehézségek.	X	
Szankciók az elkövetők ellen		
Nehézségekbe ütközik a zaklató azonosítása	X	

Az internetes és hagyományos zaklatás közötti lényeges különbségek és alapvető hasonlóságok szemléltetése céljából építettem bele a táblázatot a dolgozatba. Az összehasonlító elemzés alapján úgy gondolom egyértelmű, hogy az online zaklatók miért választják a virtuális teret bűnözői vágyaik kielégítésére. Az internet kiváló lehetőséget rejt az anonim bűnözés kibontakozásához és terjedéséhez, ami nagyban megnehezíti a bűnüldöző szervek hatékony fellépését.

3.2. A zaklatás és a büntetőjog

A Btk. korábban említett 222. § (1) bekezdése alapján *zaklatás*nak minősül más megfélemlítése, vagy a más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe történő önkényes beavatkozás, illetve más rendszeres vagy tartós háborgatása.

Btk. bekezdés? A 222. § (2) bekezdése értelmében minősített eset, ha valaki félelemkeltés céljából mást vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vagy azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be.

További minősített eset a 222. § (3) bekezdése szerint, ha ezen bűncselekményeket az elkövető házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa sérelmére, nevelése,

felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve hatalmi vagy befolyási helyzetével visszaélve követi el.²⁷

A zaklatás megnyilvánulási módját tekintve három típusa különböztethető meg:

- Szexuális zaklatás;
- Etnikai, faji alapú zaklatás;
- A dolgozatban is ismertetett személyes indíttatású zaklatás, amelynek elkövetője folyamatosan vagy visszatérően zaklatja áldozatát.²⁸

A zaklatás bűncselekménnyé nyilvánítása azért releváns, mert a jogalkotónak így lehetősége nyílik a magánélet zavartalanságát és a privátszféra sérthetlenségét védeni jogi eszközök segítségével. A zaklatás szubszidiárius bűncselekménynek minősül, ami azt jelenti, hogy megállapítására akkor kerülhet sor, ha az adott magatartás elkövetése során súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.²⁹

3.3. A zaklató jellegű magatartás

A Btk. indokolása szerint zaklató jellegű magatartásnak tekinthetőek: az ismétlődő, éjjel-nappali – akár névtelen – telefonhívások otthon és a munkahelyen; üzenetrögzítőn hagyott, e-mailen, SMS-ben küldött, gyakran sértő, szidalmazó, ill. fenyegető üzenetek; az áldozat lakása, munkahelye, stb. előtti gyakori jelenlét; az áldozat követése nyilvános helyekre. Mindez kiterjedhet az áldozat közeli hozzátartozóira, barátaira is.³⁰

3.4. A zaklatás formái

Moreno-val egyetértve véleményem szerint is más formákat ölt a zaklatás a különböző korú fiatalok körében. Míg az alsó tagozatos iskolások maximum kiközösítenek valakit egy csoportból, vagy piszkálódznak vele az interneten, addig a kamaszok már feltörik egymás profilját, vagy megszerzik a másik személyes információit, nemegyszer álprofilokat hoznak létre. Az idősebbek még ennél is továbbmenve gyakran a visszautasításukra reagálva követnek el szexuális zaklatást vagy rágalmazást, becsületsértést.³¹

---

²⁷ Btk. 222. § (1)-(3) bekezdés

²⁸ vö. DERES Petronella – HARANGOZÓ Attila: Büntetőjog II. Különös rész. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2016. 185.

²⁹ vö. DERES – HARANGOZÓ i. m. 184., 187.

³⁰ Btk. indokolása

³¹ vö. MORENO i. m. 94.

3.5. A zaklatás következményei

Az internetes zaklatás áldozatai különféle módon dolgozzák fel a velük történeteket. Sajnos az nem jellemző, hogy ignorálnák a zaklatókat és nem foglalkozva a sértő tartalmakkal, továbblépnének a problémán. A zaklatás áldozatra gyakorolt hatása nagymértékben függ a zaklatás módjától és rendszerességétől, vagy tartósságától. A legtöbb esetben szorongás, zavartság, koncentrációzavarok figyelhetők meg az áldozatoknál. A kamaszok zárkózottabbak lesznek, többet akarnak egyedül lenni, nem akarnak iskolába, közösségbe menni, étvágytalansággal, rossz közérzettel küzdenek. Sok esetben kerül sor iskola vagy lakhelyváltásra, és sajnos az önmarcangolást, és öncsonkítást követően egyre több tini menekül végső elkeseredettségében az öngyilkosságba.

Az online zaklatás egy ismert áldozata:

Sajnos számos esetben követtek el öngyilkosságot az online zaklatás áldozatai ezek közül én mégis csak Amanda Todd esetét emelnék ki, aki ugyanazt a nyilvános közeget választotta megaláztatottsága elmeséléséhez, amelyen keresztül a zaklatás érte, az internetet. A kanadai tinédzsert iskolatársai terrorizálták, miután a lányról kitett valaki egy meztelen képet a Facebookra. A 15 éves Amanda Todd egy hónappal azután lett öngyilkos, hogy egy Youtube videón elmesélte megaláztatásait, amik miatt többször iskolát váltott, drogokhoz és alkoholhoz nyúlt, majd elkezdte vagdosni magát.³²

3.6. Alanya, alanyi oldal

Elkövető bárki lehet, a bűncselekményt kizárólag szándékosan lehet elkövetni.

3.7. Motivációk

Az alább kifejtett online zaklatási tevékenységek elkövetőinek motivációi eltérnek a korábban ismertetett kiberbűnözőkétől. A zaklatások mögött ugyanis nem említhető indítékként a nyereségvágy, a hírnév, a tudásvágy, vagy az információszerzés, legkevésbé a tanító-figyelfelhívó szándék. Nem jellemző, hogy az elkövető azért zaklatná áldozatát, hogy az tanulva az esetből jobban odafigyeljen a jövőben az internetezési szokásaira. Noha számos oktató jellegű kisfilm készült, amiben az ál-elkövető különféle módon próbál az áldozata

---

³² DOMONKOS Katalin, UJHELYI Adrienn: Az online zaklatás médiareprezentációja – http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2015/nevelestudomany_2015_1_77-92.pdf letöltés: (2016. 11. 30.)

közelébe férkőzni, ezeknek a végén jól látható, hogy az ál-elkövető felfedi magát, és tulajdonképpen csak jól megleckéztette áldozatát, de valós szándékú zaklatás nem történt.

Véleményem szerint az online zaklatások esetében a motivációt a Btk-ban szabályozott zaklatás ismérvei definiálják a legpontosabban. Ez alapján az elkövető célja a megfélemlítés, a más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe való önkényes beavatkozás, a rendszeres vagy tartós háborgatás, a félelemkeltés, a fenyegetés. A felsorolás tovább bővíthető még az áldozat mások előtt történő megalázásával, lejáratásával, és sértegetésével.

Az elkövető rendszerint addig zaklatja áldozatát, míg nem érzi rajta a felháborodást, a dühöt, vagy éppen a szégyenérzetet. Az vált ki elégedettséget és örömet belőle, ha érzi, hogy bármilyen negatív érzést tudott ébreszteni áldozatában.

4. ONLINE DEVIANCIÁK

4.1. Fogalom meghatározás

A konkrét zaklatási formák jellemzése előtt szükségesnek tartom tisztázni a deviancia és a cyberbullying fogalmát.

A *deviancia* kifejezés tulajdonképpen az elvárt, általánosan elfogadott magatartási normáktól való negatív eltérést jelent, ami a társadalom, vagy annak egy kisebb csoportja rosszállását, elítélését fejezi ki. ³³

A *cyberbullying*, vagyis a kibermegfélemlítés átfogó fogalomként értelmezendő az egyes online zaklatási formákra nézve. Véleményem szerint a legjobb fogalom meghatározást a később ismertetett T.A.B.B.Y. Projekt adja, ami a zaklatást a más személy ellen irányuló, elektronikus kommunikációs eszközök használatával megvalósuló háborgatásként jellemzi, kiemelve annak szándékos, kegyetlen, ismétlődő, és érzelmi terrort okozó hatását. Egyetértek azzal is, hogy a cyberbullying-nak különféle típusai vannak, melyek nem egyformán veszélyesek a társadalomra. Másként minősíthető például ha valakinek folyamatosan írogatnak súlyosan megalázó üzeneteket a nyilvános profiloldalára, mintha egyszer, privát üzenetben sértő megjegyzéssel illették. ³⁴

---

³³ vö. ADLER, F., MUELLER, G. O. W. & LAUFER, W. S.: *Kriminológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002. 34–35.

³⁴ <http://hun.tabby.eu/mit-jelent-a-cyberbullying.html> (letöltés: 2016. 08. 05.)

A kibermegfélemlítésnek tehát számos formája létezik. A modern technikai eszközök elterjedése, az emberi érzelmek grafikus kifejezésének lehetősége, az emberi kreativitás és találékonyság mind-mind hozzájárul ahhoz, hogy különféle módon éreztessenek az elkövetők hatalmi befolyást az áldozatok felett, és számos módon támadhassák a gyanútlan internethasználókat.

A bűncselekmények számosságát jól illusztrálja, hogy 2015-ben 276 online zaklatással, bántalmazással, megfélemlítéssel kapcsolatos megkeresés érkezett a Kék Vonal Alapítványhoz.³⁵

4.2. A konkrét zaklatási tevékenységek

A dolgozat ezen részében az általam lényegesebbnek és veszélyesebbnek tartott grooming, szexting és internetes pedofília jelenségét kissé részletesebben mutatom be – egyrészt a többi zaklatási formához viszonyított veszélyesebb jellegük miatt, másrészt azért, mert tapasztalatom szerint ezekről kevesebb információval rendelkezik a társadalom –, míg a többi jelenség, mint például a flaming, outing, mémelés, vagy trollkodás csak érintőlegesen kerül ismertetésre.

A T.A.B.B.Y. Projekt (Threat Assessment of Bullying Behaviour) – amelynek célja az online és az elektronikus eszközök használata során fellépő kockázatok tudatosítása, valamint az önvédelmet szolgáló információk és készségek átadása – a honlapján összefoglalta a kibermegfélemlítés lehetséges formáit, amelyekre az alábbiak jellemzőek.³⁶

4.2.1. Flaming ('lángháború')

A flaming-et másként online háborúként jellemezhetjük, mely során az elkövető különféle témákban – mint például, vallás, politika –indulatoktól túlfűtött, trágár vagy obszcén kommenteket ír nyilvános fórumokra, közösségi oldalakra. Az úgynevezett 'flamerek' legtöbbször saját dühükre, szomorúságukra, megalázottságukra válaszolnak a lejárató tartalmakkal. Míg egyesek célirányosan, kiemelt témákban osztanak meg sértő tartalmakat, addig mások valós indok nélkül, pusztán szórakozásból járattják le az internetezőket.

---

³⁵ https://itcafe.hu/hir/safer_internet_hotline_2015_magyarorszag.html (letöltés: 2016. 08. 19.)

³⁶ <http://hun.tabby.eu/mit-jelent-a-cyberbullying.html> (letöltés: 2016. 08. 05.)

Véleményem szerint Ha valakiről lejárato tartalmat tesznek közzé, a legrosszabb, amit csak tehet, ha reagál rájuk, hiszen abból általában kitűnik, hogy az elkövetőnek sikerült dühöt és kiábrándultságot kiváltani a sértettből, és sajnos éppen ez a cél.³⁷

4.2.2. Harrassment (támadás-sorozat)

Sértő és valótlan üzenetek online küldése online.

4.2.3. Denigration (befeketítés)

A jó hírnév rontására és becsületsértésre alkalmas pletykák terjesztése valakiről.

4.2.4. Exclusion (kiközösítés)

Az online közösség egy tagjának a csoportból való kiközösítése.

4.2.5. Impersonation (személyiséglopás)

Az identitáslopás során az elkövető egy másik, élő személy online profilját felhasználva hírnevének rontására alkalmas üzeneteket küldözget a nevében.

4.2.6. Outing (kibeszélés)

Titkok, pletykák vagy egyéb személyes adatok, magánjellegű információk jogosulatlan megosztása másokkal.

4.2.7. Trickery ('trükközés', becsapás)

Személyes adatok és információk csalással, megtévesztéssel történő megszerzése, majd egy nagyobb közösséggel való megosztása, nyilvánosságra hozatala.

4.2.8. Cyberstalking (online zaklatás)

Az áldozat internetes tevékenységeinek folyamatos megfigyelése és sértő jelleggel történő kijátszása.

---

³⁷ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: *KULCS A NET VILÁGÁHOZ! című tanulmánya a gyermekek biztonságos és jogtudatos internethasználatáról*, (2. kiadás), Budapest, 2016. 82.

4.2.9. Cyberthreats (online fenyegetések)

Érzelmileg felkavart állapotú személy olyan jellegű fenyegetőzése vagy nyugtalanságot ébresztő kijelentései, melyek öngyilkosság vagy más ellen irányuló bántalmazó magatartás elkövetését helyezik kilátásba.

4.2.10. Sexting (szexting)

A szó a 'text', vagyis szöveg, és a szex szavak összeolvadásának eredménye. A fiatalok körében széleskörűen elterjedt jelenség során valaki szexuálisan provokatív és saját maga által készített meztelen vagy félig meztelen képeket vagy nyíltan szexuális tartalmú, erotikus töltetű szöveget küld el online másnak. Nagyobb veszélyt jelent a meztelen képek küldése, mint az erotikus szövegek megosztása, hiszen ezek a felvételek később megállíthatatlan futótűzként terjedhetnek az online térben.³⁸

Az előzőekből is kitűnik, hogy véleményem szerint teljesen irreleváns, hogy a fényképet milyen elektronikus eszközzel – számítógép, fényképező, tablet, telefon – készítették, ennek megfelelően nem értek egyet a Jennifer McDonald által megfogalmazott definícióval, amely a szexting körében kizárólag a mobiltelefonnal készített erotikus vagy ahhoz közelálló felvételekre és szexuális töltetű üzenetekre korlátozza a jelenséget.³⁹

2014-es kutatási adatok szerint a kamasz lányok 22 %-a, míg a fiúk 18%-a küldött már magáról erotikus jellegű képet. 15 %-uk sajnos olyan személynek is küldött intim fotót, akivel korábban sohasem találkozott. A fiúk legfőbb motivációja egyértelműen a vágykeltés volt, a lányoknál már inkább megjelenik a kényszer, de sok esetben csak viccként kezelik mind a küldést, mind a fogadást.⁴⁰

A szexting mögött különféle motivációk állnak. Míg a lányok a fiúk felől érkező nyomást, a figyelemfelhívást és a koruknál érettebbnek tűnő megjelenést említik, a fiúk a barátaik felől érkező készítésre hivatkoznak, mint okra. Sajnos sokak számára ez teljesen alapvető és általánosan elfogadott viselkedési formává vált, a flörtölés egy típusának tartják.⁴¹

---

³⁸ <http://hun.tabby.eu/mit-jelent-a-cyberbullying.html> (letöltés: 2016. 08. 05.)

³⁹ Jennifer MC DONALD: *Sexting and Excessive Texting: Symptoms of Teen Dating Violence? – Children's Legal Rights Journal*, 2010. 19.

⁴⁰ <http://nobullying.com/sexting-statistics/> (letöltés: 2016. 08. 19.)

⁴¹ <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/szuloknek/3601/szexting> (letöltés: 2016. 08. 19.)

A legnagyobb probléma a szextinggel, hogy a fiatalok sok esetben önmaguktól, minden külső befolyásolástól mentesen, pusztán heccből küldöztetik a meztelen képeiket – így egyes esetekben a szexting ‘kilóg’ az online zaklatás fogalmi rendszeréből, hiszen a képküldés önkéntes. Persze a motivációk között nemcsak a szórakozás, a tréfa, hanem sajnos a bosszúvágy – például egy kamasz szakítás esetén – és a dicsekvés is szerepel.

A dicsekvés motivációját jól példázza a NAIH korábban már hivatkozott tanulmányában fellelhető eset, mely szerint egy 14 éves lány és egy 16 éves fiú erotikus fényképeket készítettek egymásról. A fiú dicsekvésből közzétette a képeket egy közösségi oldal zárt csoportjában, melynek szinte a teljes osztály tagja volt. A lány édesapja miután tudomást szerzett az esetről, feljelentést tett a rendőrségen. A nyomozás során az osztály fiú tagjait gyanúsítottként kihallgatták, mondván, hogy a lány a felvételek kezeléséhez soha nem adta kifejezett hozzájárulását, viszont a képeket valamennyien megismerték. Az ügy érdekességeként eldöntendő jogkérdés vetett fel, hogy a megismerésen túl a gyanúsítottak továbbították-e a képeket másnak, mert ebben az esetben megvalósul a személyes adattal való visszaélés büntetőjogi tényállása.⁴² A szembesített fiatalok egyébként az eljárás során végig közömbösek voltak.⁴³

A kamaszokat motiválhatja a szextinggelés során a szexuális közeledés is. Egy kutatói vizsgálat kimutatta, hogy a serdülők szexuális tartalmú internetes közléseiket a szexuális közeledés egyik módjának tartják. A gyerekeknek az interneten vagy a közösségi médiában megjelenő ilyen tartalmú közlései a serdülőkori szexuális érdeklődés ébredésének jelei.⁴⁴

A kamasz lányok hajlamosak elhítni magukkal és egymással, hogy a fiúk érdeklődését az őket meztelenül vagy félmeztelenül, erotikus pózban ábrázoló fényképekkel lehet a leghatásosabban felkelteni. Ma már a szexualitás olyan természetes jelenség a kamaszok körében, hogy az ismerkedés, flörtölés, randevúzás mellett szinte egy lapon említendő a szexting, mint a másik személy iránti vonzalom megnyilvánulási formája.

Noha a felsorolás ugyan nem tartalmazza, de álláspontom szerint a jelenségek gyakorisága és elterjedése miatt szükséges megemlíteni a mémelést és a trollkodást.

---

⁴² Btk. 219. § (1)-(4). bekezdés

⁴³ NAIH i. m. 78.

⁴⁴ MORENO i. m. 82.

4.2.11. Mémelés

Olyan digitális fájl legtöbb esetben átszerkesztett kép, vagy videó, ami kínos, megalázó, vagy vicces ábrázolása és stílusa miatt szórakoztató az erre fogékony online közösség számára.⁴⁵

4.2.12. Trollkodás

A trollkodó személy célja, hogy provokatív, ingerlő módon, témához nem tartozó kommentekkel árásszon el egy online felületet, vagy magán véleményét erőszakosan sulykolja azzal a szándékkal, hogy másokból heves reakciókat váltson ki, vagy egyéb módon akadályozza a témába vágó eszmecserét.⁴⁶

Noha a fenti felsorolás nem tartalmazta, véleményem szerint a gyermekekre leselkedő online devianciák közül a legveszélyesebb a grooming és az internetes pedofília, melyek szoros kapcsolatban állnak egymással. Álláspontom szerint a grooming az internetes pedofília előkészítő cselekménye.

4.2.13. Grooming

Magyar kifejezés még nincsen rá, alapvetően a behálózás, becserkészés kifejezések feleltethetőek meg neki. A grooming tulajdonképpen a különféle zaklatási formák előkészítő cselekménye, mely során az elkövetők zöme több hónapon át, tudatosan felépített stratégiával vadásznak a közösségi hálókön lévő fiatalokra, lányokra, fiúkra egyaránt. Bizalmukba férköznek, kicsálnak tőlük személyes információkat, az interneten keresztül vonják be őket szexuális játékaikba, és végső esetben még személyes találkozóra is ráveszik őket, hogy a szexuális kihasználás a virtuális világ után a valóságban is megtörténjen, akár többször is. A probléma az, hogy ilyenkor már olyan bizalmi viszony épült ki az elkövető és az áldozat között, hogy az áldozat fel sem ismeri, hogy valójában mi történik vele, nem okoz neki csalódást, vagy érzelmi törést az, hogy aki korábban tizenévesnek adta ki magát, a valóságban mondjuk 40 éves.⁴⁷

A grooming során az elkövetők minél több adatot és információt gyűjtenek össze az áldozatokról. Sokszor teljes profilképet állítanak össze egy-egy általuk kiszemelt sértettéről. Minden, az áldozat által közzétett információ hasznosítható számukra: személyes adatok,

---

⁴⁵ NAIH i. m. 118.

⁴⁶ NAIH i. m. 76.

⁴⁷ Polgári Szemle (2015. december – 11. évf. 4–6. szám), BARACSI Katalin: *Internetbiztonság Magyarországon és az Európai Unióban* – http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=478 (letöltés: 2016. 08. 08.)

iskolák, szabadidős tevékenységek, zenei ízlés, kedvenc éttermek, boltok. A cél, minél jobban megismerni az áldozatot, hogy ez által minél több ponton lehessen vele kapcsolatba lépni.

Az UNICEF egy kutatási témájául választotta a grooming különböző szakaszainak vizsgálatát, mely során megállapította, hogy vannak olyan bántalmazók, akiknek 200 fiatal is szerepel a személyes adatbázisában. . Tekintettel arra, hogy a jelenség teljesen nyomon követhetetlen, arról sajnos egyáltalán nincsenek adatok, mennyien is lehetnek azok, akik az interneten környékezik meg a gyerekeket. A grooming ugyanis sok országban – így hazánkban is – nem minősül bűncselekménynek, ezért nem is vezetnek róla nyilvántartást.⁴⁸

A grooming-al kapcsolatban, annak rendkívül veszélyes jellegére való figyelemfelhívás gyanánt szeretném ismertetni a következő, Magyarországon megtörtént esetet: Egy 14 éves lány még 12 évesen a Facebookon ismerkedett meg egy 45 éves férfival, aki profilképe alapján bejelölte, ő meg visszajelölte, mert imponált neki, hogy 12 éves létére valaki szépnek tartotta. Attól kezdve sokat cseteltek, míg a férfi végül rábeszélte, hogy költözzön hozzá. Azzal győzte meg, hogy mellette önálló életet élhet, lehet saját háza, konyhája, mellette ő lesz a királynő, és ha akarja, reggel ágyba viszi neki a kakaót. A kislány el is határozta, hogy odaköltözik a férfihoz, ám odafele menet véletlenül meglátta a bátyja a buszmegállóban, aki felhívta a nagymamájukat, aki rögtön értesítette a rendőröket.. A rendőrök kimentek arra a címre, amit a lány találkozási pontként megbeszélt a férfivel. Ekkor derült ki, hogy a lányt már előre eladták külföldre.⁴⁹ Az eset jól példázza, hogy noha bűncselekmény még nem valósult meg, annak előkészítése már javában zajlott az online behálózás során.

4.2.14. Az internetes pedofília

Az egyébként görög eredetű pedofília kifejezés, a gyermek és a szeretet szavakból tevődik össze. A gyermek szeretete ezúttal azonban nem a normális értelemben vett gondoskodást és törődést jelenti, a jelenség mögött ugyanis súlyos szexuális aberráció húzódik meg. A pedofil személy a serdülő, kamasz korban lévő gyermekek iránti érez szexuális jellegű vonzalmat. A probléma vizsgálatát jelentősen nehezíti, hogy az ilyen személyek rejtőzködnek, hajlamukat

---

⁴⁸ <http://gyerekszemle.reblog.hu/interneten-zaklatjak-a-gyerekeinket--megsem-tudunk-rola> (letöltés: 2016. 08. 19.)

⁴⁹ NAIH i. m. 80.

igyekeznek kifelé minél jobban leplezni, és sokszor sajnós az áldozatok, és a család hallgatása is segíti őket.⁵⁰

Miként létezik online és offline zaklatás, ugyanúgy kiélheti pedofil hajlamait az elkövető a valós életben és az online térben is. A gyermekkel – ahogyan azt korábban kifejtettem – végtelenül könnyen felvehető a kapcsolat az interneten keresztül. Rengeteg adat és kép közül válogathat kedvére az elkövető. A gyermekek éretlenségüknél fogva rendkívül befolyásolhatóak és kedves szavakkal, ígéretekkel könnyen elcsábíthatóak és hatalmi befolyás alatt tarthatóak.

Sokak szerint neveltetés kérdése, ha egy gyermek szóba áll idegenekkel, vagy ismeretlen személyektől ajándékot fogad el, vagy ismeretlenekkel beszélget az interneten. Véleményem szerint azonban a legszigorúbb neveltetésben részesülő gyermek is gyermek marad, és koránál valamint tapasztalatlanságánál és naivitásánál fogva könnyen elbizonytalanítható. Hiszen melyik gyermek ne fogadna el egy hön áhított játékot, vagy akár egy nagy adag csokoládét?

Az éretlenségük az érzelmi és szexuális alultájékozottságukra is kihat, hiszen sajnós sokszor nem tudnak különbséget tenni a valódi szeretet és a pedofil közeledés között. A pedofilok pedig éppen ezt használják ki, lehetőségük van a gyermekek elleni szexuális, erkölcsi és érzelmi erőszak alkalmazására, a gyermek kiszolgáltatott, felnőttől függő helyzetének, valamint a gyermek fizikai gyengeségének és kíváncsi bizalmának kihasználására. Céljuk, hogy önző módon kielégítsék perverz, beteges vágyaikat.⁵¹

Nehéz tipizálni az elkövetőket, hiszen eltérő korúak – általában 30-50 év közöttiek –, egyedülálló és házasságban élő személyek is vannak közöttük, általában azonban többnyire elzárkózva, kevés szociális kapcsolattal rendelkező férfiakról van szó. Mivel céljuk az anonimitás megőrzése, ezért megpróbálnak maximálisan elrejtőzni a társadalomban

Az internet elterjedése sajnós új lehetőségeket teremtett a pedofilok számára is, hiszen rengeteg gyermek pornográf tartalom érhető el online. Az elkövetők ezeket az oldalakat

---

⁵⁰ <http://www.webbeteg.hu/cikkek/psziches/19255/pedofilia-mit-lehet-tenni> (letöltés: 2016. 08. 19.)

⁵¹ KRÁNITZ Mariann: *A gyermekek szexuális kizsákmányolása: prostitúció, pedofília, pornográfia*. – Belügyi szemle (1995-2006), 2000. (48. évf.) 4–5. sz. 92-103.

követik, képeket, videókat töltenek le a számítógépükre, és ezekkel hajtanak végre önkielégítést.

Az internetes pedofília megvalósulása során tulajdonképpen az elkövetők az internetet eszközként használják a szexuális visszaélés véghezviteléhez ismerkedésre, kapcsolatépítésre, vagy a sértettek valós szándékát, illetve érdekeiket súlyosan sértve szereznek be róluk pornográf felvételeket.

Adatvédelmi szempontból aggályos, hogy sok esetben a pornográf képek begyűjtését maga a sértett akarva-akaratlanul megkönnyíti azáltal, hogy önként tárja a nyilvánosság elé magáról a felvételt, továbbá sok esetben megváltoztatják a képeket, például egy meztelen testhez egy idegen fejét szerkesztenek hozzá egy egyszerű képszerkesztő szoftver segítségével.

Mindenképpen szükségesnek tartom megemlíteni a gyermekek kizsákmányolásának új formájaként jelentkező web kamerás, virtuális pedofilizmus jelenségét. 2013-ban a Terre des Hommes nevű holland gyerekjogi szervezet tíz hét leforgása alatt ezer pedofilt tudott azonosítani. Az akcióhoz egy tízéves filippínó kinézetű virtuális kislányt kreáltak, akin keresztül csatoltak a gyanútlan elkövetőkkel. A kísérlet két és fél hónapja alatt több mint húszezren léptek kapcsolatba a kislánnyal úgy, hogy valamilyen szexuális szolgáltatást is kértek tőle. Sokan közülük fizetni is hajlandóak lettek volna. A legtöbb beazonosított személy amerikai volt, utánuk a britek, majd az indiaiak következtek, összesen 71 ország volt érintett az akcióban. Általában teljesen hétköznapi, fiatal vagy középkorú férfiakként tűntek, az egyik például egy 35 éves, kétgyermekes atlantai családapa volt, aki 10 dollárt ajánlott a lánynak, hogy levegye a ruháit.⁵² Az esetet az ijesztő eredmény ismertetése mellett azért foglaltam bele a dolgozatba, mert a hatósági fellépés lehetőségének egy rendkívül találékony és célravezető megoldásának tartom. Noha alapvetően pesszimistaként közeledek az internetes pedofília terjedésének megakadályozására és felszámolására tett kísérletek felé, ezt a holland esetet mindenképpen követendő példának állítanám a bűnüldöző hatóságok elé.

4.3. Segítő szervezetek Magyarországon

Sajnos a fiatalok a szégyenérzet és megalázottság miatt nem mernek segítséget kérni, ha bajba kerülnek. Kínosnak érzik, hogy áldozattá váltak, és nem szeretnék, ha bárki, különösen a

---

⁵² NAIH i. m. 79–80.

kortársaik tudomást szereznének a velük történekről, éppen ezért vagy senkinek nem szólnak a zaklatásról, vagy jó esetben, de nagyon kis százalékban szülőnek, testvérnek, legjobb barátjának számolnak be az átélt kellemetlenségről.

Tekintettel a dolgozat terjedelmi korlátaira, mellőzöm ezen szervezetek részletes bemutatását, azonban a téma szempontjából mindenképpen érdemesnek tartom megemlíteni az alapvető jogok biztosának gyermekjogi honlapját – ahol az ismeretek szélesítése mellett lehetőség van kérdések feltevésére, tudakozódásra is⁵³, a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány által működtetett Lelkisegély-Vonalat (116 111), ami az egész országból ingyenesen és anonim módon elérhető a segítségre szoruló gyerekek, fiatalok számára,⁵⁴ valamint a Kék-Interaktív nevű online tanácsadásnyújtást nyújtó EMIL levelezőrendszert és chat szobát.⁵⁵

Fontosnak tartom kiemelni továbbá a személyes adatok megsértése esetén a NAIH-hoz fordulás lehetőségét, valamint az online devianciákkal kapcsolatos ismeretek bővítését szolgáló tanulmánykötetek tanulmányozását⁵⁶, a Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság által működtetett 'Bűvösölgyet' – ami Magyarország első médiaértés-oktató központja⁵⁷, valamint Internet Hotline honlapot – melyen keresztül be lehet jelenteni a világhálón található jogellenes, illetve kiskorúak számára káros tartalmakat⁵⁸–, végül pedig a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat égisze alatt működő Safer Internet Plus programot, melynek célja tudatosság-növelő központként a gyermekek, szülők, tanárok és döntéshozók biztonságos internethasználatra okítása.⁵⁹

5. EREDMÉNYEK, KONKLÚZIÓ, MEGOLDÁSI JAVASLAT

5.1. Az iskolai előadások során tapasztaltak összefoglalása

A fentebb említettek szerint számos iskolában tartottam előadást az online devianciákról. Egy alkalommal egy fogyatékkal élő – így még veszélyeztetettebb rétegnek minősülő – gyermekek oktatási intézményében tartottam előadást, ahol külön a pedagógusok kérésére a téma büntetőjogi és kriminológiai vonatkozásait ismertettem a gyermekekkel. Ezt követően

⁵³ <http://gyermekjogok.ajbh.hu/index.php> (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁴ <http://www.kek-vonal.hu/index.php/hu/szolgaltatasok/lelkisegely-vonal> (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁵ <http://www.kek-vonal.hu/index.php/hu/szolgaltatasok/interaktiv> (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁶ <http://naih.hu/adatvedelemr-l-fiataloknak--kulcs-a-net-vilagahoz--projekt.html> (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁷ http://buvosvolgy.hu/mi_a_buvosvolgy/ (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁸ <http://internethotline.hu/tart/index/31/Bejelentes> (letöltés: 2016. 06. 13.)

⁵⁹ <http://saferinternet.hu/bemutakozas/nemzetkozi-gyermekmento-szolgalat> (letöltés: 2016. 06. 13.)

nagy hangsúlyt fektettem a zaklatás, mint bűncselekmény jellemzésére, illetve a téma elkövetői és sértetti oldalról történő feldolgozására és bemutatására. Az előadás során arra törekedtem, hogy a diákok beleképzeljék magukat mind a zaklató, mind az áldozat helyzetébe, és ennek megfelelően vizsgálják a témát.

A következőkben az előadások során tapasztaltakat, a gyermekek témával kapcsolatos ismereteit, és az általam összeállított vizsgálat, illetve kutatás menetét és eredményeit mutatom be.

Az előadás egy tudatosan strukturált kérdéssorra épült, mely során először a gyermekek témával kapcsolatos általánosabb jellegű tudását, majd a konkrét veszélyforrásokkal összefüggő ismereteit és tapasztalatait kívántam felmérni.

Az első kérdések a személyes adat, a személyiség, és a magánszféra fogalmának tisztázására, ezek védelmének lehetőségeire és ezek online térben való megjelenésére vonatkoztak.⁶⁰ Általában a különleges adatokról, illetve a fényképről nem tudták, hogy személyes adatnak minősül, és nem tudták jellemezni, hogy mi is az a magánszféra. Az adatok védelmével kapcsolatban a jelszavak titokban tartását és gyakori változtatását tartották fontosnak, a személyes adatok online térben való megjelenésére kevesen válaszolták az önkéntes feltöltést.

A következő kérdéscsoport az online veszélyek megjelenési felületére, vagyis az egyes közösségi oldalakra fókuszált:

Kinek van profilja valamely közösségi oldalon?

Egyetlen osztályt kivéve, a többiben 98-99%-uknak volt, a maradék 1-2%-nak azért nem, mert számítógépe és internete sincs otthon. Az egy kivétel esetében a diákok 80 %-a nem volt felregisztrálva semmilyen közösségi oldalra, mégpedig azért, mert nem engedélyezték nekik a szüleik.

---

⁶⁰ Például: Soroljanak fel személyes adatokat? Személyes adatnak minősül-e a fénykép? Mi az a privacy? Miként kerülhetnek fel adatok a világhálóra? Mi célt szolgál az adatvédelem? Hogyan sérülhet a személyes adatok védelme az online térben?

Ki láthatja a profiljukat?

A válaszadók 95 %-a mondta azt, hogy ők csak az ismerősei láthatják, a maradék 5%-nak volt csak teljesen nyilvános a profilja.

Milyen adatokat töltenek fel magukról a netre?

A válaszadók háromnegyede nevét, születési dátumát – hogy felköszönthessék a közösségi oldalon –, a tartózkodási helyét – hogy lássák a barátok, hogy éppen hol vacsorázik, vagy hol nyaral –, és fényképeket rendszeresen feltölt magáról az internetre. Legnagyobb számban a fényképeket töltik fel, amin gyakran bejelölik, hogy hol és kivel vannak. Sokszor előfordul velük, hogy más tölt fel róluk képet, amin bejelölik őket, de ez nem zavarja őket.

Ismerősnek jelölés, vagy inkább jelölés elfogadása?

Állításuk szerint inkább jellemző az, hogy őket jelölik ismerősnek, mint hogy ők jelöljenek be más, viszont sajnos a háromnegyedük visszajelöli azt is, akit nem ismer, és akivel soha nem találkozott, mondván, hogy minél több ismerőse legyen.

A következő kérdések a konkrét online veszélyekre vonatkoztak, ám ezek taxatív felsorolását mellőzve inkább az érdekességeket emelném ki.

Az online veszélyeket felszínesen ugyan, de ismerték. Általában az internetes pedofília és a szexting szorult magyarázatra, viszont azzal maximálisan tisztában voltak, hogy soha nem lehet tudni, hogy valójában kivel beszélgetnek, hiszen a magát 14 évesnek mondó, és a képe alapján helyes fiú, lehet, hogy a valóságban egy 40 éves, kövér, perverz és beteges szexuális beállítottságú személy.

A szextinggel kapcsolatban megkérdeztem tőlük, hogy szerintük bűncselekménynek minősül-e, ha egy osztálytársuk átküld nekik valakiről egy meztelen képet, és azt ők továbbítják a többieknek. Erre 98 %-ban az volt a válasz, hogy nem bűncselekmény, hiszen csak továbbküldik a képet, azzal közvetlenül nem ártanak a 'modellnek'.

A trollkodást és mémelést rendkívül szórakoztatónak tartották. Bár általában ők maguk még nem próbáltak mémeket gyártani, vagy trollkodni, meg szokták nézni őket, és gyakran like-olják is azokat.

Mindenképpen fontosnak tartom, hogy a dolgozatban ismertessek két számomra nagyon emlékezetes eset.

Az egyik iskolába úgy érkeztem, hogy előre ‘felkészültem’ az egyik fiú tanuló Facebook profiljából. Az általa feltöltött adatokból készítettem róla egy profilt. Arról beszéltem nekik, hogy milyen egyszerű összeállítani egy profilt valakiről az interneten megosztott adatai alapján, és ezt demonstrálva el kezdtem mesélni a fiúról, aki természetesen magára ismert. Teljesen felháborodott, és az óra végén követelte, hogy mondjak el minden információt, amit megtudtam róla. Elmagyaráztam neki, hogy az általam elmondott adatok mind olyanok voltak, amelyeket ő önként töltött fel az internetre. Véleményem szerint ezt az esetet azért fontos kiemelni, mert tökéletesen bemutatta a diákoknak, hogy nem csak elméletben létezik a probléma, ott a valóságban, abban a pillanatban valaki saját bőrén érezhette a felelőtlen adatmegosztása következményeit.

Egy másik iskolában történt, hogy épp az internetes zaklatásról beszélgettem a gyerekekkel, mikor az egyik fiú elkezdte mesélni a saját történetét, hogy őt miként alázták meg a neten gúnyos megjegyzésekkel, sértő képek megosztásával és valótlan tények állításával. Az osztálytársak próbálták folyamatosan elhallgattatni, de ő elmesélte a teljes történetet, amiből a végére kiderült, hogy az eset nemrég történt abban az osztályban, és valójában az ott ülő társai zaklatták. Mint kiderült, erről az osztályfőnök semmit sem tudott, így nagy megdöbbenés, és mint utólag megtudtam, nagy beszélgetések követték az előadást! Az esetet az előzőhöz hasonlóan az azonnali visszacsatolás megvalósulása és érdekessége miatt ismertettem.

Összességében elmondható, hogy a diákok valamelyest ismerik ezeket a veszélyeket, és ha nem is tapasztalták, de egy-két gondolatot tudnak mondani róluk, viszont az továbbra is megállapítható, hogy fél vállról veszik a dolgot. Egyrészt azért, mert úgy gondolják, hogy velük ez nem történhet meg, másrészt pedig azért, mert nem tudják felmérni az internetes deviáns magatartások valódi súlyát. A fizikai kapcsolat hiánya és az anonimitás lehetőségének kettőse egyszerűen teljesen feloldja bennük a gátlásokat, és nem érzékelik a saját és más emberek tetteinek negatív hatásait. Sokszor nem is fogják fel, hogy amit ők viccnek gondolnak, valójában milyen kárt okoz másnak, vagy, hogy súlyosabb esetben bűncselekményt is megvalósíthat. Éppen ezért tartom fontosnak a tudatosítást és a minél több, velük folytatott beszélgetést a témáról!

5.2. Konklúzió - összegzés

A dolgozat témájának kiválasztása során az motivált, hogy olyan aktuális témát dolgozzak fel, ami engem vagy a körülöttem élőket is érinthet, amiről érdemes olvasni. A számítógépes bűncselekményekről viszonylag nagy irodalom áll rendelkezésre, míg a *cyberbullying* jelenségét inkább rövidebb cikkek, értekezések, és internetes oldalak boncolgatják. Nehéz is lenne egy könyvben összefoglalni minden hasznos tudnivalót, hiszen természetéből adódóan sajnos folyamatosan jelennek meg új online zaklatási formák. Ráadásul a technológiai fejlődésnek és az internet folyamatos megújulásának, és új funkcióinak megjelenésével a már eddig megismert zaklatási módok is változnak. Ehhez társul az emberek, és legfőképpen a fiatalok kreativitása, találékonysága, amit sajnos sok esetben rossz cél érdekében használnak fel.

Összességében megállapítható, hogy nem egy szokványos jelenséggel állunk szemben, ha a *cyberbullying*-ot vizsgáljuk, amelynek jelentőségét nem lehet túlbecsülni. Nehezen nyomon követhető, nehezen azonosítható, és nehezen szankcionálható területről van szó. Véleményem szerint nincs könnyű dolguk sem a pedagógusoknak, sem a szülőknek, ha például egy gyermek segítségért folyamodik hozzájuk, hiszen számukra még ismeretlenebb területről van szó, – a kivételtől eltekintve – kevés tapasztalattal és háttértudással rendelkeznek. Sokszor nem egyértelmű számukra, hogy mi is történt valójában, pláne az nem, hogy miként kellene megoldaniuk a problémát. Ha egyáltalán fény derül a problémára, mert a fiatalok sajnos szégyenérzetük miatt sokszor el sem mondják, hogy áldozatokká váltak, a bűncselekmények pedig felderítetlenek maradnak. Mindez pedig ösztönzőleg hat az anonimitásba burkolózó elkövetőkre. Éppen ezért fontos, hogy minél több fórum foglalkozzon a témával, minél szélesebb körű ismeretre tegyenek szert mind a szülők, mind a pedagógusok, hogy ha megtörténik a baj, legyen rá azonnali megoldás!

Mindemellett értelemszerűen felvetődik a jogalkotó és jogalkalmazó felelőssége is, hiszen a bűncselekmény visszaszorítására tett gyakorlati erőfeszítések mellett kell, hogy legyen egy megfelelően kidolgozott és alkalmazott szabályozási háttér is. Az erre vonatkozó konkrét javaslataimat lentebb ismertetem.

5.3. Elméleti, gyakorlati és de lege ferenda megoldási javaslatok a problémára

A korábban említettek szerint, az internetes zaklatásról meglehetősen összetett probléma térképet lehetne készíteni, nem egyszerű feladat az annak megelőzésére, főleg megakadályozására alkalmas eszközök kidolgozása sem.

Annak ellenére, hogy széles körben elterjedt, országhatárokat átívelő, a társadalomra igen veszélyes problémáról van szó, sajnos a prevenció és a büntetőjogi felelősségre vonás nagy feladat elé állítja a jogalkotókat és jogalkalmazókat egyaránt.

Sok esetben az a probléma, hogy sem a rendőrség a nyomozati szakban, sem a bíróság az ítélelhozatal során nem tud megfelelő szakértelemmel és ismerettel fordulni a zaklatás online formában megvalósuló bűncselekménye felé, hiszen tapasztalat és gyakorlat hiányában, a jelenség folyamatos változásával nagyon nehéz lépést tartani.

Álláspontom szerint két irányból érdemes a probléma felé közelíteni, és két ‘csoport’ tehet hatékonyan az online abúzusok visszaszorítása érdekében.

Az egyik csoportot azok a szervezetek, oktatók, előadók alkotják, akik közvetett módon, ‘elméleti’ síkon oktatás, felvilágosító órák, szabad foglalkozások keretében megfelelő és hasznosítható tudást adhatnak a felhasználók, különösen a gyermekek számára. Nagyon fontosnak tartom, hogy a gyerekek minél több információt gyűjtsenek a témáról. Nem lehet elégszer hangsúlyozni a tudatos és felelős internethasználat fontosságát, folyamatosan törekedni kellene arra, hogy az online interaktivitás megújulásával és a technológia újdonságaival lépést tudjon tartani az internetező közösség.

‘A legjobb védekezés a megelőzés’ elve alapján fontosnak tartom, hogy a gyermekek megfelelő háttértudás birtokában használják az internetet, tudják, hogy mely oldalak látogatása kerülendő, mi ébreszthet gyanút bennük egy idegen közeledésekor, milyen tartalmak megosztásától tartózkodjanak, mit tegyenek a kérértlen üzenetek, vagy a sértő, megalázó kommentek ignorálása és a zaklatások elhárítása érdekében.

A másik csoport ‘gyakorlati’ szempontból, vagyis közvetlen beavatkozással léphetne fel hatékonyan a zaklatások felszámolása érdekében. Álláspontom szerint a veszélyt jelentő helyzeteket csírájukban kell elfojtani, és ennek érdekében a különféle internetes tartalomszolgáltatók tehetnék a legtöbbet, hiszen az ő felületükön tudnak csak megjelenni és ez által kibontakozni, elterjedni a különféle online deviáns magatartások. Mivel az internetes

zaklatásnak alapvető jellemzője, hogy az internetes oldalakon keresztül valósul meg, ezért ezekben a felületeknek kellene sokkal több erőfeszítést kifejtteni a káros tartalmak törlése érdekében. Például egy közösségi oldal kezdőlapján kipoztolt sértő tartalom nem törlődik automatikusan, csak ha annak törlése iránt valaki közvetlenül az oldal üzemeltetőjéhez fordul, de sok esetben még kifejezett kérés ellenére sem távolítják el a kifogásolt tartalmakat.

A probléma megoldására én egy szigorú elvek mentén működő automatikus tartalomszűrő program internetes felületen való alkalmazását látom szükségesnek, ami automatizált jellegénél fogva magától kiszűri a káros tartalmakat, továbbá eltiltja a jogellenes tartalmat közlő felhasználót az adott oldal további használatától.

Az elméleti és gyakorlati megoldások mellett, lentebb a de lege ferenda javaslataimat ismertetem.

- A gyermekek témával kapcsolatos ismereteinek bővítése céljából javasolnám a kiberbűnözéssel és az online devianciákkal foglalkozó tanóra nemzeti tantervbe történő beültetését, mely eredményeképpen a diákok kötelező oktatás keretében, és nemcsak fakultatív előadások során szerezhethetnék információt a témáról.⁶¹
- A korábban kifejtettek szerint egyértelműen kijelenthető, hogy az internetes zaklatás széles körben elterjedt bűncselekmény, melynek társadalomra való veszélyessége megkérdőjelezhetetlen. A bűncselekmény azonban kizárólag magánindítványra büntetendő,⁶² ami álláspontom szerint azért jelent problémát, mert az áldozatok sokszor pont azt szeretnék elkerülni, hogy a velük történtek nyilvánosságra kerüljenek, szégyenérzetük és megalázottságuk következtében sokszor a saját hozzátartozóiknak sem akarnak mesélni a zaklatásukról, nemhogy azt még az igazságszolgáltatás elé vigyék. Erre tekintettel javasolnám a jogalkotónak a zaklatás magánindítványos bűncselekmények köréből való kiemelését.

---

⁶¹Ebből a szempontból nagyon hasznosnak tartom az ARCADES nevű európai uniós gyermekjogi projektet, mely célul tűzte ki az adatvédelem – és ezzel összefüggésben akár az online veszélyek ismertetése – mint tanóra nemzeti tantervbe történő beültetését. Ez egy olyan kezdeményezés a jövőre nézve, mely lehetőséget teremtene az oktatók számára az online devianciák témájának feldolgozására, a gyermekek tudatos internethasználatának kialakítására, és az online zaklatás megelőzésére, sőt visszaszorítására.

<http://arcades-project.eu/> (letöltés: 2016. 11. 03.)

⁶²Btk. 231. § (2) bekezdés

- Az előző bekezdésben foglaltakkal összefüggésben, a bűncselekmény nagyfokú társadalomra veszélyességére hivatkozva javasolnám a bűncselekmény alapeseti tényállásának büntetési tételét – a lengyel büntetőtörvénykönyv 190a § (1) bekezdéséhez hasonlóan – 3 évig terjedő szabadságvesztésre felemelni. A minősített esetek vonatkozásában az első fordulat⁶³ esetében 1 évtől 5 évig, míg a második fordulat⁶⁴ esetében 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztésre emelném a büntetési tételt.⁶⁵
- A dolgozatban egy megtörtént esetet kiemelve kitértem arra, hogy az online zaklatás áldozatai sajnos sok esetben végső megoldásként az öngyilkosságba menekülnek. Büntetőjogi aspektusból tekintve a problémát – szintén a lengyel büntetőtörvénykönyvből kiindulva, a 190a § (3) bekezdése alapján – a zaklatás további minősített eseteként építeném be a Btk-ba, hogy ha a zaklatás hatására a sértett öngyilkosságot követ el, az elkövető büntett miatt 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- A Btk. indokolása szerint zaklató jellegű magatartásnak tekinthetőek: az ismétlődő, éjjel-nappali – akár névtelen – telefonhívások otthon és a munkahelyen; üzenetrögzítőn hagyott, e-mailen, SMS-ben küldött, gyakran sértő, szidalmazó, ill. fenyegető üzenetek; az áldozat lakása, munkahelye, stb. előtti gyakori jelenlét; az áldozat követése nyilvános helyekre. A definícióban a bűncselekmény online jellege mindössze az e-mailben küldött fenyegető üzenetekre korlátozódik, ami már meglehetősen elavult, idejétmúlt formája az internetes zaklatásnak. Az e-mailezés helyett az elkövetők sokkal szívesebben választják a minél szélesebb nyilvánosságot biztosító online közösségi felületeket és nyilvános platformokat, ennek megfelelően szükséges lenne a definíció aktualizálása, ezt támasztja alá egy a zaklatás európai

---

⁶³ Btk. 222. § (2) bekezdés

⁶⁴ Btk. 222. § (3) bekezdés

⁶⁵ A kiszabhat büntetési tételek szempontjából Európa országai meglehetősen változatos képet mutatnak. A bűncselekmény alapeseti tényállásának megvalósítása esetén átlagosan 1, 2 évre büntetendő az elkövető, a minősített esetek vonatkozásában az eltérések miatt nehéz lenne általánosítani, azonban az megfigyelhető, hogy több országban pénzbüntetést is kiszab(hat) a bíróság a szabadságvesztés mellé. – https://pure.uvt.nl/ws/files/1573109/The_state_of_the_art_in_stalking_legislation_final.pdf

megítéléséről szóló 2013-ban kiadott összefoglaló mű, amely meglehetősen alapszintűnek minősíti a zaklatásra vonatkozó magyar szabályozást.⁶⁶

A veszélyek jellegére tekintettel úgy gondolom, hogy a fentebb felsorolt szereplők – jogalkotó, jogalkalmazó, szülő, pedagógus, tartalomszolgáltató – együttes közreműködése szükséges a probléma hatékony kezelése érdekében, és valamennyiük felelős és tudatos fellépése esetén eredményesen lehetne tenni az online devianciák térnyerése ellen.

---

⁶⁶Tilburg University: *The state of the art in stalking legislation*. 2013. 10. https://pure.uvt.nl/ws/files/1573109/The_state_of_the_art_in_stalking_legislation_final.pdf (letöltés: 2016. 11.30.)

IRODALOMJEGYZÉK

NYOMTATOTT FORRÁSOK

- Dr. NAGY Zoltán András: *Bűncselekmények számítógépes környezetben*. Budapest, Ad Librum Kft., 2009.
- Dr. BALOGH Zsolt György: *Jogi informatika*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 1998.
- KAZÁRI Csaba: *Hacker, cracker, warez – A számítógépes alvilág titkai*. Budapest, Computer Panoráma, 2003.
- Megan A. MORENO: *Szex, drogok, Facebook – Internet használati kalauz szülőknek*. Budapest, Móra könyvkiadó, 2015.
- Peter WARREN & Michael STREETER: *Az internet sötét oldala – Vírusírók, adatrablók, hackerek és amit tehetünk ellenük*. Budapest, HVG Kiadói Rt., 2005.
- ADLER, F., MUELLER, G. O. W. & LAUFER, W. S.: *Kriminológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
- *KULCS A NET VILÁGÁHOZ! - A NAIH tanulmánya a gyermekek biztonságos és jogtudatos internethasználatáról*. (2. kiadás), Budapest, 2016.
- NEMZETKÖZI GYERMEKMENTŐ SZOLGÁLAT MAGYAR EGYESÜLETE: *A média hatása a gyermekekre és fiatalokra VI*. Balatonalmádi, 2011. Budapest, Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesülete, 2012.
- MC DONALD, J., *Sexting and Excessive Texting: Symptoms of Teen Dating Violence? – Children’s Legal Rights Journal*, 2010.
- DERES Petronella – HARANGOZÓ Attila: *Büntetőjog II. Különös rész*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2016.
- FEHÉR Lenke, HORVÁTH Tibor, LÉVAY Miklós: *Magyar Büntetőjog – különös rész (1. kötet)*. Budapest, KJK–KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005.
- AKÁCS József, BELEGI József, KATONA Sándor, KÓNYA István, MÁRKI Zoltán, MÉSZÁR Róza, MOLNÁR Gábor Miklós, SOÓS László: *Magyar Büntetőjog – Kommentár a gyakorlat számára (a 2012. évi C. törvény, az új Btk. kommentárja) – Harmadik kiadás*. Budapest, HVG Orac Lap, 2013.
- CSERNY Ákos, BALOGH-BÉKESI Nóra: *Alkotmányjog*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2016.
- SZABÓ Zsolt: *Tansegédlet az alkotmányjogi záróvizsgálathoz (5. átdolgozott kiadás)*. Budapest, Patrocinium, 2016.

- SÁRI János – SOMODY Bernadette: *ALAPJOGOK, Alkotmánytan II. (4. átdolgozott kiadás)*. Budapest, Osiris Kiadó, 2008.
- CSEPELI György, DEMETROVICS Zsolt, KORONCZAI Beatrix, RÁCZ Bence, SZABÓ Endre Győző, SZABÓ György, SZÉKELY István, TALYIGÁS Anikó, TALYIGÁS Judit, TURCHÁNYI Géza, VAJDA Zsuzsanna, Z. KARVALICS László: *Az Internet a kockázatok és mellékhatások tekintetében*. Budapest, Scholar Kiadó, 2010.
- Barbara COLOROSO: *Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak – Óvodától középiskoláig: hogyan szakíthatja meg a szülő és a pedagógus az erőszak körforgását?*. Budapest, Harmat Kiadó, 2014.
- PLÉH Csaba, UNOKA Zsolt: *Hány barátod is van?*. Budapest, Oriold és Társai Kft., 2016.
- MALOTA László, VÁRI András: *Ártatlan Angyalok – kiszolgáltatottan a bűn fertőjében (Nyomozati akták alapján)*. Budapest, Pándus Bt., 2008.
- KOLTAY András: *A magánélet, a személyes adatok, a képmás és a hangfelvétel védelme*. Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2015.
- GRAD-GYENGE Anikó, HEGEDŰS Bulcsú, SZENTLÉLEKY Szabolcs, TÓTH András: *Infokommunikációs jog II. (2. átdolgozott kiadás)*. Budapest, Patrocinium, 2015.
- GÖRÖG Márta: *A magánélethez való jog mint a személyiségi jog újabb, magánjogi kódexben nevesített vonatkozása*. Budapest, Magyar Közlöny Lap-és Kvk, 2016.
- MENYHÁRD Attila: *A magánélethez való jog elméleti alapjai*. In *Medias Res. Folyóirat a sajtószabadságról és a médiaszabályozásról*. 3. évf. 2. sz. 2014.

JOGSZABÁLYJEGYZÉK

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- ETS 185 Az Európa Tanács Egyezménye a számítástechnikai bűnözésről (Budapest, 23.XI.2001.)
- 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről

INTERNETES FORRÁSOK

- <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0400079.TV/ts/20040915/> (letöltés: 2016. 08. 05.)
- <http://hun.tabby.eu/mit-jelent-a-cyberbullying.html> (letöltés: 2016. 08. 05.)
- Polgári Szemle (2015. december – 11. évf. 4–6. szám), Baracsi Katalin: *Internetbiztonság Magyarországon és az Európai Unióban* – http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=478 (letöltés: 2016. 08. 08.)
- <http://www.bankweb.hu/hany-internet-hasznalo-van-foldon/> (letöltés: 2016. 08. 09.)
- https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oni001.html (letöltés: 2016. 08. 12.)
- <http://jesz.ajk.elte.hu/szentkuti15.html> (letöltés: 2016. 08. 12.)
- <http://www.ajk.elte.hu/file/SzaboImre-InternetesBuncselekmények.pdf> (letöltés: 2016. 08. 13.)
- http://www.parlament.hu/documents/10181/59569/Infojegyzet_2013_7_elektronikus_infomaciobiztonsag.pdf/a10df6f0-c776-43dd-8f4f-798a19ff9458 (letöltés: 2016. 08. 16.)
- http://hadmernok.hu/2010_2_szegedine1.pdf (letöltés: 2016. 08. 16.)
- http://www.parlament.hu/documents/10181/59569/Infojegyzet_2013_7_elektronikus_infomaciobiztonsag.pdf/a10df6f0-c776-43dd-8f4f-798a19ff9458 (letöltés: 2016. 08. 16.)
- http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mezey_nandor-szamitogepes_bunozes%5Bjogi_forum%5D.pdf (letöltés: 2016. 08. 18.)
- <http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/szathmary-zoltan/szathmary-zoltan-vedes-ertekezes.pdf> (letöltés: 2016. 08. 18.)
- <http://gyerekszemle.reblog.hu/interneten-zaklatjak-a-gyerekeinket--megsem-tudunk-rola> (letöltés: 2016. 08. 19.)
- <http://www.webbeteg.hu/cikkek/psziches/19255/pedofilia-mit-lehet-tenni> (letöltés: 2016. 08. 19.)
- https://itcafe.hu/hir/safer_internet_hotline_2015_magyarország.html (letöltés: 2016. 08. 19.)
- <http://nobullying.com/sexting-statistics/> (letöltés: 2016. 08. 19.)
- <http://www.kamaszpanasz.hu/hirek/szuloknek/3601/szexting> (letöltés: 2016. 08. 19.)
- <http://arcades-project.eu/> (letöltés: 2016. 11. 03.)

- Tilburg University: *The state of the art in stalking legislation*. 2013. – https://pure.uvt.nl/ws/files/1573109/The_state_of_the_art_in_stalking_legislation_final.pdf (letöltés: 2016. 11. 30.)
- DOMONKOS Katalin, UJHELYI Adrienn: Az online zaklatás médiareprezentációja – http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2015/nevelestudomany_2015_1_77-92.pdf (letöltés: 2016. 11. 30.)